

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Laitetaan hyvä kiertämään”

Uudet yhteistyön muodot Lappeenrannan ja
kolmannen sektorin välillä

Minna Taipale

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (60 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 3 / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma, kulttuurituottaja (ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Minna Taipale	Sivumäärä 56 ja 6 liitesivua
Työn nimi ”Laitetaan hyvä kiertämään” Uudet yhteistyön muodot Lappeenrannan ja kolmannen sektorin välillä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Iso-Aho	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lappeenrannan kaupunki, Sanna Natunen	
Tiivistelmä <p>Suomessa tehdään vuositasolla miljoonia tunteja järjestö- ja vapaaehtoistyötä. Samaan aikaan kolmannen sektorin toiminta elää muutosvaihetta, eikä pelkästään tulevien maakunta- ja sote-uudistusten vuoksi. Kilpailu vähenevistä resursseista sekä uusien jäsenten rekrytointi mietittävät monia toimijoita. Yksi merkittävä tekijä tulevaisuudessa tulee olemaan yhteistyö niin muiden 3. sektorin toimijoiden kuin kunnan kanssa. Resurssien pieneneminen näkyy myös kuntasetorilla. Samalla kuitenkin vastuu kunta-laisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kasvaa. Kunnat joutuvat pohtimaan uusia tapoja palveluntuotantoon sekä etsimään kolmannen sektorin tavoin uusia kumppanuuksia.</p> <p>Lappeenrannassa kolmas sektori on lisännyt keskinäistä yhteistyötään muutamien viime vuosien aikana. Alueelle on perustettu paikallisjärjestöjen etuja ajava katto-organisaatio, Etelä-Karjalan yhdistykset ry sekä työryhmä tuomaan kolmannen sektorin ääntä kuuluviin maakuntauudistuksen valmistelussa. Yhteistyö kunnan kanssa kuitenkin tarvitsee vielä kehittämistoimenpiteitä.</p> <p>Tässä Lappeenrannan kaupungin tilaamassa kehittämistyössä pyritään löytämään vastauksia ja ratkaisuja seuraaviin kysymyksiin: Kuinka kolmas sektori ja kunta voivat tehdä yhteistyötä vielä tehokkaammin? Millä uusien keinoin kunta voi parantaa järjestöjen ja vapaaehtoisten toimintaedellytyksiä? Entä miten kolmas sektori voi omissa organisaatioissaan kehittää toimintaansa kunnan suuntaan? Työssä pureudutaan alueen kolmanteen sektoriin ja sen tarpeisiin kunnan yhteistyökumppanina. Työn tavoitteena on etsiä ratkaisuehdotuksia, joita voi hyödyntää yhteistyön kehittämisessä järjestöjen toimialasta riippumatta. Työssä sivutaan myös tulevia suuria uudistuksia. Lisäksi kehittämistyössä pohditaan kulttuurituottajataustaisen välittäjätoiminnan mahdollisuuksia kunnan ja kolmannen sektorin liittymäpinnassa.</p> <p>Työssä hyödynnettiin lähestymistapoina tapaustutkimusta sekä piirteitä toimintatutkimuksesta. Menetelminä työssä on käytetty kyselyä, haastatteluita, benchmarkkausta sekä osallistavaa käytännön koekielua, joka oli lähes 3000 hengen järjestötapahtuma Miun Lappeenranta. Teoriaosassa perehdytään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan – pohditaan termien määritelmää ja toiminnan merkitystä sekä kuvataan kentän toimintaa ja yhteistyön tapoja. Järjestö- ja vapaaehtoistyötä katsotaan tässä kehittämistyössä osana kunnan hyvinvointipolitiikkaa.</p> <p>Kehittämistyössä löydettiin niin vahvuuksia kuin kehittämistarpeita liittyen yhteistyöhön. Kaupunki on tehnyt kolmannen sektorin ja asukkaiden suuntaan rohkeita avauksia, joita voidaan jatkokehittää sekä hyödyntää laajemmin. Kehittämisideat pyrkivät hyödyntämään olemassa olevaa ja löytämään uudenlaisia lähestymistapoja. Järjestöjen palvelujen muokkaaminen selkeäksi kokonaisuudeksi kaupungin netisivuille parantaa kunnan palvelujen saavutettavuutta. Samoin säännöllisesti kokoontuva keskustelufoorumi järjestötoimijoille ja julkishallinnon edustajille. Työn aineiston pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että tehokkaimmiksi keinoiksi edistää ja kehittää yhteistyötä koettiin yhteinen tila järjestötoimijoille sekä koordinaattorin palkkaaminen Lappeenrannan ja kolmannen sektorin liittymäpintaan.</p> <p>Työn aineistosta nousee esiin vahvana hyvä yhteistyön henki kolmannen sektorin toimijoiden välillä. Yhteistyötä tehdään ja siihen halutaan panostaa. Menestyksekkääseen yhteistyöhön tarvitaan myös kunnan tuki. Nyt on kaupungin tilaisuus luoda vahva pohja kumppanuudelle, joka turvaa tulevissa muutoksissa kolmannen sektorin toimintaedellytykset sekä edistää asukkaiden hyvinvointia.</p> Asiasanat kunnat, vapaaehtoistyö, järjestöt, yhteistyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Minna Taipale	Number of Pages 62
Title "Let's make good go around" Cooperation between the city of Lappeenranta and the 3 rd sector	
Supervisor(s) Juha Iso-Aho	
Subscriber and/or Mentor City of Lappeenranta, Sanna Natunen	
Abstract <p>Every year in Finland, millions of hours of voluntary work are provided by the third sector. Currently the third sector is in a transitional phase and not just because of the coming reforms. The competition for declining resources as well as the recruitment of new members are troubling the organizations. One major asset in the future will be cooperation with other 3rd sector organizations as well as with the municipalities. Resource reduction is also a reality for the public sector. However, the responsibility for promoting the well-being and health of the inhabitants is growing. Municipalities have to consider new ways of providing services and seek out new partnerships, just like the third sector is doing.</p> <p>During the past years the 3rd sector has increased cooperation with other 3rd sector actors. A regional organization, the Association of South Karelians, was founded for the benefit of the local 3rd sector organizations and a working group has been established to give the third sector a voice in preparation for the regional reforms. Cooperation with the city still needs to be developed.</p> <p>This theses, ordered by the city of Lappeenranta, is trying to find answers to these questions. How can the 3rd sector and the municipality cooperate more effectively? How can the municipality improve operating conditions for voluntary work organizations? And how could the third sector develop their communications with the city of Lappeenranta. This thesis focusses on the local 3rd sector and their needs for enhanced cooperation with the city. It also covers some of the major upcoming reforms, which will also reshape the voluntary work field. In additions, the thesis considers the role of the cultural manager as a go-between for the municipality and the voluntary work field.</p> <p>A case study was undertaken. The methods used include a questionnaire, interviews, benchmarking and participatory practice experimentation. The theory is based on research into voluntary work. The 3rd sector is seen as part of municipality's wellbeing policy.</p> <p>This study shows there are both strengths and development needs related to cooperation. Recently Lappeenranta has made new advances towards cooperation with the 3rd sector. The improvement ideas in this thesis aim to take advantage of the existing practices and to find new perspectives. The city of Lappeenranta could make their web-site more useful to the 3rd sector by compiling all necessary data in one place. Also a regularly occurring forum for the 3rd sector and public sector actors would bring these two sectors closer to each other. However, based on the material of the thesis, it can be stated that the most effective means of promoting and developing cooperation would be a common space for organizers and the recruitment of a coordinator to the interface between Lappeenranta and the third sector.</p> <p>It can also be stated that the cooperation between 3rd sector actors is strong and growing. Successful cooperation also requires municipal support. It is now the city's opportunity to create a strong foundation for a partnership that will safeguard the operating conditions of the third sector trough the future changes and promote the well-being of residents.</p>	
Keywords municipality, voluntary work, cooperation, 3 rd sector	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Lappeenrannan kaupunki	7
1.2 Lähestymistavat ja aikataulu	8
2 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN LÄHESTYMISTAVAT JA MENETELMÄT	9
2.1 Tapaustutkimusta ja ripaus toimintaa	10
2.2 Kehittämistyössä käytetyt menetelmät	11
3 HYVINVOINTIPOLITIIKKA JA KOORDINOINTIA	11
3.1 Kansalaistoimintaa, vapaaehtoistyötä ja hyvinvointipolitiikkaa	12
3.2 Kulttuurituottajataustaisen välittäjätoiminnan mahdollisuudet	16
4 KOLMAS SEKTORI LAPPEENRANNASSA	18
4.1 Järjestö- ja vapaaehtoistyön nykytila Lappeenrannassa	18
4.2 Kohti tuloksellisempaa yhteistyötä	21
4.3 Järjestöt sote- ja maakuntauudistuksessa	25
5 KAAOSTA JA KANSALAISTEN HYVINVOINTIA	26
5.1 Oppia muualta	27
5.2 Jaettu penni riittää pidemmälle	30
5.3 Järjestöalouelmia ja pulaa vapaaehtoisista	33
5.4 Miun Lappeenranta	38
5.5 Väärän kuninkaan päivä	41
6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	42
6.1 Suunta on oikea	42
6.2 Minne seuraavaksi?	46
LÄHTEET	53
LIITTEET	57
Liite 1. Kyselylomake	57
Liite 2. Haastattelurunko	60
Liite 3. Miun Lappeenranta -mainos	61
Liite 4. Kutsu Väärän kuninkaan päivään	62

1 JOHDANTO

Suomessa, aktiivisten järjestötoimijoiden maassa, tehdään tutkitusti merkittävä määrä järjestö- ja vapaaehtoistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla. Näin on todettu mm. SOSTE ry:n joka toinen vuosi julkaistavassa Järjestöbarometrissa, joka kertoo sosiaali- ja terveystajärjestöistä: niiden yhteiskunnallisesta roolista, toiminnasta ja toimintaedellytyksistä sekä tulevaisuuden haasteista. Järjestöbarometrissa selvitetään säännöllisesti myös kunnan ja järjestön välistä yhteistyötä. SOSTE eli Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallinen kattojärjestö, joka kokoaa yhteen yli 200 sosiaali- ja terveystalan järjestöä sekä useita kymmeniä muita yhteistyöjäsentahoja. Kolmannella sektorilla eli järjestöissä tehdään siis vuosittain miljoonia tunteja vapaaehtoistyötä, joka tarjoaa mielekästä tekemistä, lisää hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä ja voi olla merkittävä apu vastaanottajalleen. (Järjestöbarometri 2018.)

Viime aikoina on puhuttu, että sote (sosiaali- ja terveystala) -uudistus sekä maakuntaudistus tulevat mullistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet, jolloin myös kolmannen sektorin toimintaympäristö muuttuu. Tulevissa uudistuksissa tulee varmistaa kuntien, maakuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö tai kuntarahoitusta saavat kolmannen sektorin toiminnot voivat joutua vaakalaudalle. Jos uudistusten valmisteluun ei alusta asti oteta mukaan olennaisia mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa toimivia järjestöjä, voi kansallisella tasolla merkittävä voimavara jäädä hyödyntämättä. (Järjestöjen yhteinen kannanotto 2017: Järjestöjen auttamistyön edellytykset turvattava sote-uudistuksessa.)

Lappeenrannan kaupunki on monen keskisuuren kaupungin tapaan linjaamassa toimintaansa tulevia muutoksia silmällä pitäen. Työssä kerätyn aineiston perusteella voidaan todeta kaupungin tehneen yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa monella eri rintamalla vuosien saatossa. Kokonaisuus on kuitenkin ollut paikoin hajanainen ja kehittämisen paikkoja löytyy. Koska Lappeenrannan kaupunki kuitenkin ymmärtää järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan merkityksen, jota ilman hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa voi jäädä hyvinkin pintapuoliseksi, se haluaa etsiä ratkaisuja yhteistyön kehittämiseen.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on tarkastella Lappeenrannan kaupungin ja sen alueella toimivien järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden yhteistyön mahdollisuuksia sekä etsiä ratkaisuja toiminnan selkiyttämiseksi. Pääosassa ovat yhteistyön ongelmakoh- tien tunnistaminen sekä järjestö- ja vapaaehtoistyön toimintaedellytysten parantami- nen. Onnistuneesta lopputuloksesta hyötyvät asukkaat ja sitä kautta Lappeenrannan kaupunki. Kehittämisaihetta katsotaan osin myös kansallisista maakuntauudistuksen ja sote-uudistuksen näkökulmista, mutta lähtökohtana on kuitenkin olemassa oleva järjestötyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kuntatasolla. Työn kehittämis- sekä ratkaisuehdotukset ovat hyödynnettävissä myös laajemmin järjestö- ja vapaa- ehtoiskentällä toimialasta riippumatta.

Järjestöt ja niiden tekemä vapaaehtoistyö nähdään kehittämistyössä osana paikallis- ta hyvinvointipolitiikkaa, jonka perimmäisenä tavoitteena on ihmisten hyvä elämä. Hyvinvointipolitiikka perustuu pohjimmiltaan keskustelemaan demokratiaan, jonka päätavoite on tuottaa toimintamalleja, joiden varassa äänestyskeskeinen demokratia vähitellen etenee keskustelempaan suuntaan. Toimintamallien lisäksi on tärkeää, että asiaa käsitellään mahdollisimman monipuolisesti ja jokaiselle osallistujalle annea- taan yhdenvertainen mahdollisuus ilmaista omat näkökulmansa ja tulla kuulluksi. Keskustelemaan demokratian tavoitteena on siis vaikuttaa poliittiseen ja hallinnolliseen päätöksentekoon. Hyvinvointipolitiikka muodostuu sosiaali- ja terveyspolitiikasta, mutta myös mm. koulutus-, työllisyys-, asunto-, kulttuuri-, kansalaistoiminta-, elinkei- no- ja ympäristöpolitiikoilla on tärkeä rooli. Tässä työssä löytyy onnistuessaan kes- kustelevaa demokratiaa, osallisuutta ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia edis- täviä keinoja. (Vartiainen & Raisio 2015.)

Johdantoluvussa käydään läpi lyhyesti työn taustat. Tähän sisältyy kuvaus tilaajasta Lappeenrannasta sekä olemassa olevien haasteiden kuvaus. Lisäksi esitellään työn tavoitteita, niin yleisiä kuin tilaajan asettamia. Lopuksi kerrotaan työssä käytetyistä lähestymistavoista ja metodeista sekä aikataulusta, jossa työ on tehty. Toisessa lu- vussa kuvataan käytettyjä tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmiä. Kolmas luku esittelee järjestö- ja vapaaehtoistyön lähtökohtia ja kenttää sekä hyvinvointipolitiikan näkökulmaa. Luvussa avataan myös kulttuurituottajataustaisen välittäjätoiminnan

mahdollisuuksia yhteistyön koordinoimiseen. Neljäs luku syventyy toimintaympäristöön ja sen nykytilaan, mikä on kolmannen sektorin rooli Lappeenrannassa ja muualla sekä minkälaisia muutoksia on havaittavissa. Lisäksi luvussa avataan, minkälaisia pyrkimyksiä yhteistyön tekemiseen ja koordinointiin on olemassa. Viidennessä luvussa perehdytään työn aikana kerättyyn aineistoon. Lopuksi pureudutaan johtopäätöksiin ja kehittämis ehdotuksiin.

1.1 Lappeenrannan kaupunki

Lappeenranta on Etelä-Karjalan maakuntakeskus, joka sijaitsee Saimaan etelärannalla Etelä-Karjalan maakunnassa. Kaupunki sijoittuu Saimaan vesistöalueen etelärannan ja Venäjän rajan väliselle alueelle. Asukasluvultaan Lappeenranta on Suomen 13:nneksi suurin kaupunki, ja siellä asuu yli 70 000 asukasta. Lappeenranta tekee monipuolisesti yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Suomen Punaisen Ristin paikallisosaston kanssa kehitetty ja ylläpidetty Piristäjä -toiminta sekä järjestöiltä ostettu harrastustoiminta kouluihin ja päiväkoteihin ovat esimerkkejä uudenlaisesta kumppanuudesta perinteinen avustustoiminnan rinnalla. (Lappeenrannan kaupunki 2018.)

Lappeenrannan uusi kaupunkiorganisaatio astui voimaan 1.6.2017. Organisaatiouudistuksen valmistelussa on vahvasti huomioitu myös maakuntauudistuksen vaikutukset tulevaisuuden kunnan rooliin. Tulevaisuuden kunnan avaintehtäväksi on muodostumassa kunnan elinvoiman vahvistaminen, mikä edellyttää siihen liittyvien toimintojen mahdollisimman tehokasta organisoimista. Uuden kaupunkiorganisaation myötä tehtiin myös uusi strategia, joka hyväksyttiin loppuvuodesta 2017. Lappeenranta painottaa aiemmassa strategiassaan asukkaiden osallisuutta. Edistääkseen osallistumismahdollisuuksia kaupunki asetti lähiötoimikunnan. Kaupunginhallituksen vuonna 2001 asettaman lähiötoimikunnan sekä Asukkaiden Lappeenranta -toiminnan piirissä olleen asukkaista koostuneen kaupunkiraadin korvaa nykyisin Asukas- ja alueneuvosto, joka toimii Lappeenrannan kaupunginhallituksen alaisuudessa. Neuvosto koostuu kaupungin Asukkaiden Lappeenranta -toiminnan piirissä olevien alueraatien puheenjohtajista, lappeenrantalaisista kaupunginvaltuutetuista ja eri toimialojen vi-

ranhaltijoista. Asukas- ja alueneuvosto on yhteistyöelin, jonka tavoitteena on saada asukkaiden asiantuntemus ja mielipiteet mukaan kunnan eri toimialojen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Neuvosto on myös uuden kuntalain henkeä noudattava aluedemokratiamalli, perustuen kuntalain 5 lukuun ”Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus” ja kohtaan 22 § ”Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet”. Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin. Asukas- ja alueneuvoston toiminnassa näkyy vahvasti myös Kuntaliiton yhteistyössä kuntien ja sidosryhmien kanssa luoma Kuntalaiset Keskiöön -toiminta, joka kuvastaa kuntalaisen halua entistä enemmän vaikuttaa itseään ja lähiyhteisöjään koskeviin päätöksiin ja palveluihin. Asukas-yhteyshenkilö Pia Haakana toimii yhdistävänä tekijänä ja tiedon välittäjänä asukastoinnin ja kaupungin organisaation välillä. (Lappeenrannan kaupunki 2018.)

Lappeenranta on lanseerannut uuden strategian tiimoilta uudet toimintalinjansa vuoden 2018 alusta. Tähän sisältyvät mm. uudet www-sivut, joissa yhdistyvät kaupungin lisäksi Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT, Green reality, rekrytointi sekä yritysten sijoittuminen. Tämän lisäksi esiteltiin kuuden miljoonan euron lisärahoitus, jonka avulla voidaan toteuttaa asukkaiden ja työntekijöiden ideoimia pieniä ja keskisuuria kehittämishankkeita, tapahtumia jne. Myös tapahtumatuotantoa pyritään kehittämään yhteistyössä paikallisten tapahtumatuottajien kanssa. Kaupungin runsas opiskelijaväestö on nostettu samoin keskiöön, Lappeenranta haluaa opiskelijoista pysyviä asukkaita ja pyrkii kehittämään yhteistyötä oppilaitosten ja yritysten kanssa. (Lappeenrannan kaupunki 2018.)

1.2 Lähestymistavat ja aikataulu

Toimijakentän selkiyttämistä ja profilointia on lähestytty pääasiassa tapaustutkimuksen kautta. Menetelminä tässä työssä käytettiin kyselyä, haastatteluja, benchmarkkausta sekä osallistavia käytännön kokeiluja. Toimintaympäristön tilaa ja tarpeita määriteltiin mm. haastatteluiden sekä aiempien tutkimusten kautta. Lisäksi tietoläh-

teenä toimivat kirjallisuus ja muut tietolähteet, kuten www-sivustot sekä kokousaineistot. Aineistoa tarkasteltiin myös laajemmasta näkökulmasta huomioiden esimerkiksi tulevat uudistukset.

Alustavat keskustelut työstä aloitettiin jo vuoden 2016 puolivälissä, kun Lappeenrannan kaupungin edustaja otti yhteyttä liittyen vapaaehtoisten vertaistoimijoiden voimakkaasti kasvavaan määrään. Kulttuurikoordinaattori Helena Hokkanen koki, että meneillään olleella Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeella voisi olla synergiaetuja koordinaation näkökulmasta. Hyvinvoinnin välitystoimisto oli kolmivuotinen, valtakunnallinen ESR-hanke, jonka tavoitteena oli taiteen tasa-arvoisen saavutettavuuden edistäminen mm. kehittämällä välittäjätoimintaa eri toimialojen välille. Humanistinen ammattikorkeakoulu hallinnoi hanketta. Tästä alkoivat keskustelut vapaaehtoisten ja kunnan yhteistyöstä sekä sen koordinaation tarpeesta. Itse toimin tuolloin välitystoimisto -hankkeen aluekoordinaattorina ja pitkä historiani kehittämistehtävissä sekä laajat verkostoni Etelä-Karjalassa koettiin voimavaraksi. Syyskuussa 2016 järjestettiin yhdessä Lappeenrannan kaupungin ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskeisten kanssa tilaisuus vapaaehtoisille, jossa haluttiin kuulla heidän näkemyksiään mm. koordinaation tarpeesta. Keskustelua käytiin aktiivisesti myös eri vapaaehtoisryhmien (mm. Sydänpiiri ja SPR) kanssa. Taustoituvaihe kesti vuoden 2017 alkuun. Keväällä 2017 alkoi varsinainen kehittämistyö kyselyineen, haastatteluineen sekä yhteisöllisen kehittämisen tiimoilta. Haastattelut ja muu aineisto saatiin kasaan loka-marraskuussa 2017. Kesällä alkanut varsinainen kirjoitustyö kulki aineiston keräämisen rinnalla. (Hyvinvoinnin välitystoimisto 2017.)

2 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN LÄHESTYMISTAVAT JA MENETELMÄT

Työn lähestymistapaa valitessa vaihtoehtoja oli useampia. Kehittämiskohteen luonteesta johtuen työssä hyödynnettiin tapaustutkimusta sekä piirteitä toimintatutkimuksesta, jotta työssä löydettäisiin parhaat ratkaisut loppukäyttäjien avuksi. Ojasalon, Moilasen ja Ritalahden (2014, 51–52) mukaan kustakin lähestymistavasta kannattaa valita parhaiten kehittämistyötä palvelevat piirteet. Useamman näkökulman valinta ei

olisi ollut tässä tapauksessa perusteltua, ellei kehittämisprosessiin olisi osallistettu toimijoita julkishallinnon edustajista järjestötoimijoihin sekä vapaaehtoisista loppukäyttäjiin. Vaikka kehittämistyö on välillä kulkenut irrallisena ja erillään kaupungin varsinaisesta toiminnasta, on siinä kuitenkin pyritty löytämään yhteistyön ydin ja tukemaan kaupunkia palveluidensa kehittämisessä.

2.1 Tapaustutkimusta ja ripaus toimintaa

Kehittämissä tavoitteena on tarjota kehittämissuhteita kaupungin palvelurakenteiden muuttamiseksi tai täydentämiseksi, jotta yhteistyöstä järjestö- ja vapaaehtoisten kanssa tulisi loogista ja tarkoitustaan palvelevaa. Koska työn tavoitteena on tuottaa kehittämissuhteita kaupungin palvelurakenteisiin, on tapaustutkimus tällöin looginen valinta. Tapaustutkimuksen avulla voidaan tuottaa tietoa reaaliajassa tapahtuvasta ilmiöstä sen toimintaympäristössä. Tapaustutkimus soveltuu myös epätyypillisten prosessien ja epävirallisen käyttäytymisen tutkimiseen. Vaikka kaupungeissa järjestö- ja vapaaehtoistyöllä on merkittävä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä, ovat niille suunnatut palvelut ja resurssit monesti hajallaan ja vähäisiä. Myös erilaiset henkilösuhteet ja hierarkiat vaikuttavat palveluihin ja niiden saatavuuteen. Tapaustutkimukselle tyypillisesti, myös tässä työssä kehittämiskohde on täsmentynyt työn edetessä. (Ojasalo ym. 2014, 52–55.)

Koska kehittämistyön tavoitteena ei ole tarjota ulkopuolisen arvion perusteella tehtyjä valmiita ratkaisuja, on siinä hyödynnetty lähestymistapana piirteitä myös toimintatutkimuksesta. Samanaikaisesti siis pyritään ratkaisemaan haasteita, mutta myös muuttamaan ihmisten ajattelutapaa tuottamalla yhdessä uutta tietoa. Tämän lähestymistavan avulla pyritään havainnoinnin kautta pääsemään käsiksi hiljaiseen tietoon ja kokemukseen. Kehittämissä näkökulmasta tähän luo haasteita mm. organisaatiouudistus, strategiatyö sekä tulevien maakunta- ja soteuudistuksien valmistelu. Tässä kehittämistyössä ei ilmene toimintatutkimuksen syklisyys mm. aikataulullisista syistä, mutta työssä on pyritty hyödyntämään käytännönläheisyyttä, osallistavaa kehittämistä sekä tutkittavien ja tutkijan vuorovaikutusta. (Ojasalo ym. 2014, 58–62.)

2.2 Kehittämistyössä käytetyt menetelmät

Menetelminä tässä työssä käytettiin haastatteluja, kyselyä, benchmarkkausta ja yhteisöllisiä ideointimenetelmiä sekä pilotoitiin toimintaa. Toimintaympäristön muutoksia määriteltiin haastatteluiden sekä aiempien tutkimusten kautta. Liitteistä 1.–4. löytyvät kyselyn kysymykset, haastatteluiden kysymykset sekä kutsu ja mainos osallistaviin tapahtumiin.

Kysely oli nopea ja tehokas tapa kerätä tietoa laajalta joukolta kolmannen sektorin toimijoista kuntatoimijoihin ja muihin julkisorganisaatioiden edustajiin. Tämän menetelmän heikkoutena on kuitenkin mm. väärinymmärtämisen mahdollisuus sekä se, ettei voida arvioida, kuinka vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet. Sähköisen kyselyn tueksi tehtiinkin puolistrukturoituja ja avoimia haastatteluita. Lisäksi benchmarkkauksella pyrittiin löytämään muualta Suomesta hyviä toimintamalleja yhteistyön kehittämiseksi. Aihe on ajankohtainen, mikä helpotti hyvien mallikohteiden löytämistä. Ympäri maatamme käytetään parhaillaan paljon resursseja kunta-järjestöyhteistyön kehittämiseen. Yhteisenä ideointina kehitettiin ajatus järjestötapahtumasta, joka pilotoitiin vapaaehtoisten, järjestöjen ja kunnan yhteistyönä. (Ojasalo ym. 2014, 104, 106–108, 121, 186.)

3 HYVINVOINTIPOLITIIKKA JA KOORDINOINTIA

Suomalaisessa yhteiskunnassa kansalaistoiminnalla sekä kolmannella sektorilla on, kuten aiemmin jo todettiin, vahva rooli. Yhteiskunnan muuttuessa joudutaan pohtimaan myös näiden toimintojen asemoitumista, resursointia sekä määritelmää ylipäättään. Tässä luvussa pyritään avaamaan kansalaistoimintaa sekä järjestö- ja vapaaehtoistyötä niin tekijöidensä kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Taustalla kulkee ajatus hyvinvointipolitiikasta, jonka tavoitteena on hyvinvoiva ihminen. Aivan kuten kansalaistoiminnassa sekä järjestö- ja vapaaehtoistyössäkin. Lisäksi luvussa pyritään avaamaan kulttuurituottajataustaista välitystoimintaa yhteistyön kehittämisen välineenä.

3.1 Kansalaistoimintaa, vapaaehtoistyötä ja hyvinvointipolitiikkaa

Kansalaistoiminta määriteltiin aiemmin niin, että se on ihmisen aktiivista toimintaa itsestä ulospäin, yhdessä toimien, yhteiseksi hyväksi. Kansalaistoiminnan ensimmäiseksi tunnusmerkiksi katsottiin se, että ihminen on aktiivinen kansalainen ja toimii konkreettisella tavalla. Toiseksi tämän ajatusmallin mukaan toiminnan tuli suuntautua itsestä pois päin ollakseen kansalaistoimintaa. Lisäksi kansalaistoiminnassa toimitaan eri tavoin yhdessä muiden ihmisten kanssa yhteiseksi, ei omaksi hyödyksi. Kansalaistoimintaan liittyy yhteisöllinen ulottuvuus. Nykyisen, tuoreemman ajatusmaailman mukaan vapaaehtoistyöstä voi hyötyä myös tekijä itse. Vapaaehtoistyötä tehdään, koska siitä saadaan myös itselleen jotain. Nykyisin määritelmässä on alettu kiinnittää huomiota myös vapaaehtoisten omiin motiiveihin ja toiveisiin sekä vapaaehtoistyön organisointiin. Vapaaehtoistoiminta nähdään nykyisin kansalaisoikeutena. Sen tekijälleen tuottamat hyvinvointivaikutukset tunnustetaan sekä tunnustetaan ja yhteiskunnallista merkitystä arvostetaan koko ajan enemmän. (Harju 2003, Harjun 2017 mukaan; Laimio & Välimäki 2011, 9–10.)

Keskeisin osa suomalaista kansalaistoimintaa tehdään kansalaisjärjestöissä. Yhdistys tai järjestö on määritelmällisesti ihmisten yhteenliittymä, joka toteuttaa tiettyä yhteistä tavoitetta, arvoa tai intressiä. Suomalainen kansalaisyhteiskunta koostuu seuraavista toimijoista ja toimintakokonaisuuksista: kansalaistoiminta, järjestötoiminta, kirkkokunnat ja uskonnolliset järjestöt, ammattiyhdistystoiminta, puolueet, pienimuotoinen osuustoiminta, säätiöt sekä vapaa sivistystyö. Rekisteröityjen yhdistysten lisäksi Suomessa toimii runsaasti rekisteröimättömiä ryhmiä, kerhoja, klubeja ym. ihmisten yhteenliittymiä. Nämä ovat kansalaisten omaehtoisia yhteenliittymiä. (Siisiäinen 1996, Harjun 2017 mukaan.)

Siitä, miten vapaaehtoistoiminta "nimetään", on keskusteltu paljon ja siihen liittyen on ainakin kaksi koulukuntaa. Toinen korostaa työn arvoa ja toinen haluaa tehdä eron vapaaehtoistyön ja palkkatyön välille. Vapaaehtoistoiminnan määrittely vaihtelee hieman viitekehuksesta riippuen. Suomessa vapaaehtoistoiminta on perinteisesti määriteltä juurikin palkattomuuden ja vapaaehtoisuuden kautta. Riippuen maasta ja

kulttuurista, vapaaehtoistoimintaa määritellään enemmän joko toimintamuotojen, henkilöiden tai laajempien kontekstien kautta. Kenttä näyttää erilaiselta, katsoo sitä sitten tapahtumaorganisaation, talkoolaisen, verottajan ja muiden viranomaisten tai vaikkapa palkkatyötä vapaaehtoisorganisaatiossa tekevän näkökulmasta. Iso-Ahon (2011) mukaan määritelmistä, terminologiasta ja rajavedoista voi käydä keskustelua loputtomiin. Eikä mene pitkään, kun alkaakin jo pohtia palkattoman tai palkatun työn eroja. Etenkin taiteen ja kulttuurin kentällä, jossa palkattoman, alipalkatun ja palkatun työn ero on häilyvä. (Laimio & Välimäki 2011, 9–10; Pessi & Oravasaari 2010, 9; Iso-Aho 2011, 3.)

Kansalaistoiminta muuttuu ja elää koko ajan. Samoin tapahtuu vapaaehtoistoiminnassa. Jäsenistö ei välttämättä sitoudu loppuelämäksi, vaan jäseneksi liitytään ja jäsenyydestä erotaan elämäntilanteiden ja omien tarpeiden mukaan. Paljon toiminnasta tapahtuu Internetissä, tempauksissa ja julkisella sektorilla. Muutokset aiheuttavat paineita myös lainsäädännön ja muun sääntelyn suuntaan. Vapaaehtoistoimintaa nykyisellään koskevien säädösten tulkinnanvaraiset ja epäselvät asiat liittyvät mm. verotukseen, sopimuskäytäntöihin, työturvallisuuteen ja työttömän työnhakijan vapaaehtoisena toimimiseen. Ongelmia aiheuttaa myös vapaaehtoistyön ja ammattityön rajanveto sosiaali- ja terveysalan vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoistyön laatu edistäisi lainsäädännön selventämisen ohella, että alan toimivia käytäntöjä kirjattaisiin tulevaisuudessa enemmän auki yhteisiksi suositusluontoisiksi ohjeiksi ja hyväiksi käytännöiksi. (Laimio & Välimäki 2011, 9–10; Pessi & Oravasaari 2010, 9; Willberg 2015, 30.)

Kolmannen sektorin tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n (entinen Raha-automaattiyhdistys) vuosina 2009–2010 tekemän tutkimuksen (noin 1000 vastaajaa) mukaan muut järjestöt. Kolmannes järjestöistä tekee vapaaehtoistoiminnoissa yhteistyötä toisten saman alan järjestöjen kanssa. Yhteistyö kuvattiin monipuoliseksi ja laaja-alaiseksi. Tutkimukseen osallistuneet tekivät yhteistyötä myös seurakuntien, oppilaitosten ja kuntien kanssa. Kunnan suuntaan tehtävä yhteistyö oli lähes yhtä yleistä kuin toisten järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Tähän on laskettu sekä kuntien vapaaehtoistoiminta (joka on vähäistä)

että niiden toimialat ja palveluyksiköt. Jonkin verran tehdään myös yritys yhteistyötä. Yhteistyö kansainvälisten järjestöjen kanssa on vähäistä. Edellä mainittujen tahojen lisäksi yhteistyötä tehtiin myös mm. erilaisten julkishallinnon edustajien kanssa, kuten poliisi ja palolaitos. Yhteistyö sisälsi mm. tapahtumia, koulutustilaisuuksia sekä tiedonvälitystä ja tiedon jakamista. Myös vapaaehtoistoimijuuden näkyvyyden lisääminen paikallistasolla sekä kokemustenvaihto nostettiin vastauksissa esiin. Uudehkona yhteistyön muotona vastauksissa oli resurssien yhteiskäyttö, eli esimerkiksi kokoustilojen jakaminen. Sektorirajat ylittävään yhteistyöhön viranomaisten ja julkishallinnollisten tahojen kanssa motivoivat muun muassa yhteiset asiakkaat. Monissa vastauksissa yhteistyö kuvattiin hedelmälliseksi ja saman alan toimijat nähtiin voimavarana kilpailuasetelman sijaan. Luvun suorat lainaukset ovat STEA:n tutkimuksesta. (Pessi & Oravasaari 2010, s. 52–54.)

Vastauksissa yhdeksi haasteeksi koettiin järjestöjen toiminnan luonteen muuttuminen. Kun yhdistys tai järjestö tuottaa esimerkiksi sosiaalipalveluja, vaaditaan tuottajalta tiettyä osaamista ja resursseja. Asiakkaalle pitää pystyä takaamaan tasalaatuiset palvelut lainmukaisin kriteerein. Resurssipulasta johtuen vapaaehtoisten ja palkatun henkilöstön roolit voivat sekoittua ja limittyä – niin hyvässä kuin pahassa. Jännitteitä vapaaehtoistoimintaan voi muodostua paitsi järjestöjen sisällä, mutta myös suhteessa toisiin toimijoihin. Tutkimuksessa selvitettiin suhteita ja rooleja ammatillisesti toimivan palvelujärjestelmän kanssa. Kokonaisuudessaan vastausten yleiskuva oli myönteinen.

”Vapaaehtoistoiminnalla on paikkansa osana kuntien palvelujärjestelmää.”

Vastauksissa korostettiin, että onnistunut yhteistyö vaatii selkeää roolitusta, tehtävänkokoja sekä ennen kaikkea luottamusta ja ymmärrystä, että molempia tarvitaan. Ratkaisuksi erilaisiin ongelmatilanteisiin vastauksissa kuvattiin avointa keskustelua ja tiedon lisäämistä. Monet ongelmatilanteet johtuivat tiedon puutteesta tai väärinkäsityksistä. Kuitenkin monessa järjestössä tilanne arvostuksen suhteen koettiin absurdiksi: samaan aikaan arvostusta ei saada riittävästi ja toisaalta odotukset vapaaeh-

toistyytöä kohtaan ovat korkeat. Erityiseksi haasteeksi samalla joissain järjestöissä on koettu se, että vapaaehtoistoimintaa käytetään paikkaamaan aukkoja julkisessa sektorissa. Vastauksissa koettiin erityisen tärkeäksi käydä tästä julkista keskustelua. Haasteista huolimatta vastauksissa koettiin, että suunta on parempaan päin. Myös tämän kehittämistyön haastatteluissa nousi esiin, että järjestöjen asiantuntemusta halutaan hyödyntää, mutta siihen ei resursoida varoja. Yhteenvetona voidaan todeta, että pääviesti yhteistyöstä viralliseen palvelujärjestelmään kentältä on myönteinen. Yhteistyötä tehdään paljon ja pääosin positiivisessa hengessä. (Pessi & Oravasaari 2010, s. 57–67.)

Järjestö- ja vapaaehtoistyön rooli osana kuntasektoria vaihtelee merkittävästi kunnasta ja alueesta toiseen. Kunnissa vapaaehtoistyö on osa hyvinvointipolitiikkaa. Lain mukaan kunnissa ja kuntayhtymissä tulee olla pysyviä tahoja, jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Tällaisia tahoja ovat muun muassa kuntien ja alueiden hyvinvointityöryhmät sekä kunnassa toimivat hyvinvointikoordinaattorit. Tahot työstävät muun muassa hyvinvointikertomusta päätöksenteon ja suunnittelun pohjaksi. Tätä varten kuntien ja kuntayhtymien tulee arvioida ja ottaa huomioon päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan yhteistyössä

- ✓ kunnan eri toimialojen kesken
- ✓ kunnassa toimivien muiden julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
- ✓ kuntien välisenä toimintana
- ✓ alueellisesti muiden terveyttä ja hyvinvointia edistävien organisaatioiden kanssa.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Lakisääteisestä tehtävästä huolimatta kukin kunta pystyy melko vapaasti määrittelemään yhteistyön muodot kolmannen sektorin kanssa. Edistyneimmillä alueilla yhteistyötä on paljon ja järjestöt tuottavat palveluita kunnalle perinteisemmän vapaaehtoistoiminnan rinnalla. Toisissa kunnissa taas yhteistyö tarkoittaa lähinnä avustusten ja

koa ja kenties erilaisia toimitilaratkaisuja. Variaatiota näiden kahden ääripään välillä löytyy laidasta laitaan. Tarkasteltaessa yhteistyötä paikallisessa hyvinvointipolitiikassa kyse tulisi olla yhteisestä tavoitteesta kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Kunnan näkökulmasta kyse on järjestöjen tukemisesta ja edellytysten luomisesta terveystä edistävälle vapaaehtoistyölle, sen sijaan, että palvelujen järjestämisen vastuu siirretään järjestöille. Taloudelliset tavoitteet ovat kuitenkin yksi motivaattori kuntien tukiessa järjestöjä. (Möttönen 2002, Maijasen 2013, 24 mukaan.)

Kuntien ja järjestöjen yhteistyössä on havaittavissa erilaisia ohjausmuotoja, jotka Möttönen (2009) jakaa markkinakeskeisiin, hierarkkisiin ja verkostomaisiin. Markkinaohjauksessa järjestöt ovat palvelujen tuottajina kunnille ja he joutuvat tuotteistamaan palvelunsa. Hierarkkisessa mallissa järjestöt voivat saada avustusta täyttäessään tietyt kriteerit. Lisäksi heiltä voidaan kysyä lausuntoja ja näkemyksiä virallisissa tilanteissa, mutta lopulta kunta muodostaa itse oman kantansa. Verkostomainen ohjausmuoto on tasa-arvoista yhteistyötä ilman voiton tavoittelua, jossa kunta tunnistaa järjestöjen merkityksen ja roolin hyvinvointipoliittisina toimijoina. Järjestöjen monipuolisella asiantuntijuudella, vapaaehtoistoiminnalla ja vertaistuen tuottamisella nähdään verkostomaisessa suhteessa niin suuri hyvinvointipoliittinen merkitys, että kunta haluaa luoda edellytyksiä näiden tehtävien toteuttamiseen. Tavoitteena on myös pitkäaikainen kumppanuus ja yhteistyön kautta etsitään molemmille osapuolille tavoitteiden toteuttamistapoja. Järjestötoimintaan osallistuminen nähdään lisäksi paikallistason demokraattisuutta lisäävänä, ei edustuksellisen demokratian vastakohtana. Ohjausmuodot eivät ole toisensa poissulkevia, pikemminkin toisiaan täydentäviä. On tärkeää huomata, kuinka kunta voi niiden avulla vaikuttaa järjestötoiminnan kehittämiseen. Kun markkinaohjaus edistää kolmannen sektorin ja markkinasektorin lähenymistä, suosii verkostomalli julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä. (Möttönen 2002, Maijasen 2013, 24 mukaan; Möttönen 2009, Maijasen 2013, 64–68 mukaan.)

3.2 Kulttuurituottajataustaisen välittäjätoiminnan mahdollisuudet

Yksi mahdollisuus yhteistyön kehittämiseksi voisi olla tehtävään palkattu henkilö. Kuntaorganisaation ja kolmannen sektorin liittymäpinnassa toimiva koordinaattori

helpottaisi vuorovaikutusta toimijoiden välillä ja mahdollistaisi kunnan palveluiden täydentymisen kolmannen sektorin palveluilla. Kuten johdannossa kerrottiin Lappeenrannassa on kokemusta tällaisesta koordinoinnista. Asukasyhteyshenkilö toimii linkkinä asukkaiden, asukasyhdistysten sekä kunnan välillä. Myöhemmissä, mm. järjestöjen ja vapaaehtoisten muita julkishallinnon yhteistyökumppaneita esittelevässä sekä haastatteluita avaavassa, luvuissa kerrotaan lisää hyvistä kokemuksista koordinaattorin suhteen.

Minkälaista osaamista tällaiseen työhön sitten tarvitaan ja onko olemassa ammattikuntaa, jolla on valmiiksi tarvittava osaamiskokonaisuus hallussa? Humanistisen ammattikorkeakoulun koulutusesitteen mukaan kulttuurituottaja hallitsee projektit sekä kulttuuri- ja taidetapahtumien käytännön tuottamiseen liittyvät tuottamisprosessit. Lisäksi hän hallitsee markkinoinnin ja viestinnän sekä ymmärtää projektien rahoittamisen ja liiketalouden periaatteet. Kulttuurituottaja voi työskennellä järjestöissä, yrityksissä, kulttuurihallinnossa, viranomaistehtävissä tai luovan alan yrityksissä esim. tapahtumatuottajina, projektipäälliköinä, järjestö- tai kulttuurisihteereinä tai manage-reina. Kulttuurituottajan työ on nykyisin laajentunut perinteisestä. Kulttuurituottajat ovat usein osana moniammatillisia projekteja esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorilla. (Björkqvist & Halonen & Hero & Iso-Aho & Teye & Uotila 2012; Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017.)

Katri Halonen (2012) määrittelee muuttuvaa kulttuurituottajan työkenttää kolmijakoiseksi Tuottaja2020 teoksen johdannossa. Tuottajan työn traditio nojaa taiteen tuotantoon, jossa tuottaja tukee taiteilijan työtä kulisseissa. Taiteen tuottajia löytyy niin julkiselta sektorilta kuin kansainvälisistä viihdealan toimijoista ja pienistä yhdistysten produktioista. Taiteen tuottajat toimivat lähtökohtana kulttuurituottajan roolille taidesektorilla. Uudempana roolina tuottajalla nähdään osallisuuteen tähtäävä mahdollistaja, joka pakatoi tuotteita niin asiakkaan kuin rahoittajan suuntaan. Mahdollistajan rinnalle on syntynyt myös fasilitoiva tuottaja, joka rakentaa uusia ansaintamalleja ja avaa sekä joukkoistaa tuotteistamisprosesseja. Halosen mukaan yhä useimmin paikat ovat perinteisen instituutioverkoston ulkopuolella: päiväkodeissa, työpaikoilla, tapahtumissa, siellä missä ihmiset ovat. Tuottajan on kyettävä perustelemaan toimin-

taa julkishallinnolle ja muille rahoittajille. Uusia perusteluita ovat esimerkiksi osallisuuden lisääntyminen ja asiakkaiden kokemusten hyödyntäminen kunnan palveluiden kehittämisessä. Tuottajan on tässä roolissa tunnettava toimialat ja toimintaympäristöt taide- ja kulttuurikenttää huomattavasti laajemmin. Tuottaja voi luoda paikkoja nimenomaan kunnan ja vapaaehtoisten vuoropuhelulle. (Björkqvist ym. 2012.)

4 KOLMAS SEKTORI LAPPEENRANNASSA

Vaikka Lappeenrannan alueen kolmannen sektorin toimijat kykenevätkin tuottamaan vuosittain merkittävän määrän hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa, on olemassa silti ongelmakohtia, jotka vaikeuttavat järjestöjen toimintaa. Tässä työssä pyritään tunnistamaan yhteistyön onnistumisia ja vahvuuksia, joita kehittämällä voidaan parantaa yhteistyön toimintaedellytyksiä. Samalla löydetään toiminnan pullonkaulat sekä voidaan etsiä niihin ratkaisuja.

4.1 Järjestö- ja vapaaehtoistyön nykytila Lappeenrannassa

Selkeän kuvan saaminen Lappeenrannan järjestö- ja vapaaehtoiskentästä on haastavaa. Etelä-Karjalan liitto ylläpitää palvelua, josta löytyy maakunnan seurojen ja järjestöjen tietoja. Palvelusta löytyy mm. nuoriso-, liikunta ja kulttuurijärjestöjä sekä myös muita yhdistyksiä ja järjestöjä. Palveluun on koottu melkein 300 järjestöä kuudesta kunnasta, Lappeenrannan vapaaehtoistoimijoita tai järjestöjä siellä ei ole. Palvelun mukaan seura- ja järjestötiedoista vastaavat alueen kunnat. Lappeenrannan kaupungin sivuilta löytyy tietoa ainoastaan Suomen Punaisen Ristin (SPR) Piristäjät palvelusta, joka on SPR:n Lappeenrannan osaston ja Lappeenrannan kaupungin kulttuuritoimen yhteistyössä toteuttama hyvinvointia lisäävä palvelu. Piristäjä on SPR:n kouluttama ja vapaaehtoinen henkilö, joka haluaa auttaa kuntalaisia virkistytymään. Lisäksi Lappeenrannan kulttuuri- ja liikuntatoimien alla on lukuisia vertais-toimijaryhmiä, mutta näiden tietoja ei löydy kootusti mistään. Vaikka muutoin järjestöihin liittyviä asioita (esim. avustukset, tilojen käyttö ja yhteistyö) käsitellään pääasi-

assa kulttuuri ja liikunta -otsikon alla, löytyy linkki Yhdistysinfo-sivustolle Työ ja elinkeinot -otsikon alta. (Etelä-Karjalan liitto 2017; Lappeenrannan kaupunki 2018.)

Yhdistysinfo-sivusto sai alkunsa Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socomin vuonna 2012–2014 toteuttaman MontEri -hankkeen tuloksena. Hankkeen tavoitteita Kaakkois-Suomessa ja Loviisan alueella olivat maaseudulla toimivien järjestöjen, yhdistysten, vapaaehtoisten, oppilaitosten, yritysten sekä kuntatoimijoiden kumppanuuteen perustuvan yhteistyön edistäminen sekä järjestöjen tekemän hyvinvointi- ja vapaaehtoistoiminnan näkyväksi tekeminen. Lisäksi MontEri –hanke selvitti Kaakkois-Suomen alueen yhdistysten yhteistyösuhteiden tilaa ja tulevaisuuden tarpeita. Hanke tuotti loppuraporttinaan selvityksen vuonna 2013 Kohti kumppanuutta? Selvitys yhdistysten yhteistyösuhteiden nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista Kaakkois-Suomessa. Kyselyyn vastasi 196 yhdistystoimijaa, joista 55 oli Lappeenrannan seutukunnasta (Lappeenranta, Taipalsaari, Lemi, Luumäki ja Savitaipale). (Kaakkois-Suomen sosiaaliala osaamiskeskus Socom Oy 2017; Maijanen 2015, 8–12.)

Palveluun ilmoitetaan tiedot itse eli varsinaista koordinoivaa tahoa ei ole. Järjestöt siis itse päättävät, mitä tietoja syöttävät ja saattavat esimerkiksi epähuomiossa jättää pois asiasanoista tai sijainnista Lappeenrannan, jolloin kyseistä toimijaa ei löydy Lappeenranta haulla. Palvelua kehitetään kuitenkin koko ajan yhdessä järjestöjen kanssa, joten jatkossa palvelu on varmasti kattavin lähde löytää alueen toimijoita ja vapaaehtoistehtäviä. Tätä edesauttaa suunniteltu yhteistyö Vapaaehtoistyö.fi -sivuston kanssa. Vapaaehtoistyö.fi yhdistää vapaaehtoistehtävät ja tekijät. Sivulla erilaisia tehtäviä tarjoavat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat, kunnat ja kaupungit sekä lukuisat järjestöt. Lappeenrannan kaupunki on päättänyt varata määrärahan avustustoimikunnan budjetista Vapaaehtoistyö.fi -palvelun vuoden määräaikaiseen kokeiluun. Vapaaehtoistyö.fi-palvelun jatko arvioidaan kokeilujakson päätyttyä. Kokeilun käytännön koordinaattorin työpanosta tulee Eksotelta. (Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socom Oy 2017; Yhdistysinfo 2017; Vapaaehtoistyö.fi 2017; Lappeenrannan kaupungin avustustoimikunta 2018.)

Kysyttäessä järjestöjen eri toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön määrää, voi todeta, että eniten yhteistyötä tehdään toisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Kunta oli toiseksi yleisin yhteistyökumppani. Molempien tahojen kanssa todettiin yhteistyötä olevan paljon tai todella paljon yli kolmanneksessa vastauksia. Vastauksia analysoidessa tulee huomata, että Lappeenrannan seutukunnalla vastaajista iso osa on kylä- ja asukasyhdistyksiä. Tämä kuvastaa edistyksellistä työtä, jonka Asukas- ja alueneuvosto mahdollistaa. Selvityksen mukaan järjestöjen yhteistyö on tuolloin ollut ohuissa kantimissa ja enemmän ad hoc-tyyppistä. Tilannekohtaisen tarpeen lisäksi rahoittajan vaatimus yhteistyöhön motivoi toimijoita. Myöhemmin kuitenkin todetaan, että järjestöjen rooli yhteisöllisyyden edistäjänä sekä ihmisten hyvinvoinnin monipuolisena tukijana näkyy yhteistyön muodoissa. Lisäksi yhteistyö koulujen ja oppilaitosten kanssa todetaan kekseliääksi ja monipuoliseksi. Selvityksessä käy ilmi myös, että järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö auttaa mm. julkishallinnon tahoja vastaamaan paremmin ihmisten tarpeisiin. (Maijanen 2015, 16–18.)

Kyykyttääkö Lappeenranta kolmatta sektoria?

EHKÄ(?) valmistuvaan uuteen sote-lakiin on kaavailtu palveluntuottajiksi myös kolmatta sektoria. Monien sote-alan järjestöjen käyttäminen hoitopolkujen jatkonä on jo nyt käytössä. Toimintojen kehittäminen yhteistyössä sote-piirin kanssa toisi lisää tekijöitä muuten ruuhkautuvalle alalle.

Lappeenrannassa sote-alalla toimivat yhdistykset toimivat hyvin sirpaleisilla toimintatavoilla, kokouksia pidetään toisten nurkissa, harrastuksia jonkun toisen tiloissa. Näiden niin sanottujen vammaisjärjestöjen lisäksi kaupungissa toimii kymmeniä harrastusyhdistyksiä, eläkejärjestöjä, kerhoja pieniä ja suuria urheilusekälä muita seuroja. Kaveriporukoita jotka kaikki kaipaavat yhteisiä tiloja joissa voisivat kokoontua harrastuksiinsa, pitämään kokouksia, säilyttää arkistojaan ja välineitään.

Kaikkia meidän lähikaupungeissa Imatralla, Hami-

nassa, Mikkeliissä, Savonlinnassa ja Kotkassa sekä Kouvolassa on ymmärretty, että kaupungin pitää olla mukana ja panostaa kolmannen sektorin toimintaedellytyksiin. Samoin kuin meillä, on näissä kaupungeissa kymmeniä yhdistyksiä, seuroja, säätiöitä ja muita harrasteryhmiä, joiden ongelma on ratkaistu, mutta ei meillä. Tarvitaan yhteinen tila, jossa RAYn kaipaamaa yhteistä toimintaa voisi paremmin hoitaa. Joka on näissä aiemmin mainituissa kaupungeissa ymmärretty oikein toteuttaa.

Ylen Alueuutiset esitteli 6.11.2017 Kouvolan Vanhan kaupungintalon, joka sijaitsee lähellä asemaa keskeisellä paikalla kaupunkia. Paikan nimi on Tuulentupa, jossa kokoontuu 44 yhdistystä. Kaikilla heillä on siellä omat kaappinsa ja siellä tarpeistonsa. Erikokoisia kokoustiloja oli sekä ala- että yläkerrassa. Etelä-Karjalan Yhdistykset ry kävi tutustumassa paikkaan seuraavana

päivänä. Paikan toiminnasta vastaava henkilö esitteli talon ja kertoi tilojen olevan hyvin käytössä. Kouvolan kaupunki ei peri heiltä maksua käytöstä. Kaupunki hoitaa siivoukset talossa sekä ulkoalueella. Yhdistyksillä ei ole kuluja talon käytöstä.

Käyntimme aikana 7.11. oli paikallisen eläkeläisjärjestön viikkokokous, vanha valtuustosalin oli viimeistään penkkiä myöten täynnä n. 100 henkeä. He kahvittelivat ja tulivat kuuntelemaan esitelmää edunvalvonnasta. Kouvolassa on myös toinen talo, vanha teollisuustalo Savonkatu 23 nimeltään Porukkatalo. Siellä on myös vammaisjärjestöjen tiloja ja pienyrityksiä sekä kaupungin omia toimintoja. Vuokrat on hinnoiteltu alhaisiksi. Tuulentuvan vieressä on vanha paloasema joka on kunnostettu jumppa-, kuntosalin, sisäpelin, tanssin- ja Boccia-pelipaikaksi.

Etelä-Karjalan yhdistykset ry on perustettu 31.3.2015

Lappeenrannan kaupungintalon Venla neuvotteluhuoneessa. Paikalla oli 31 yhdistystä. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin silloin Terttu Kivinen. Socomin MontEri-hankkeen avulla pohjatyon yhdistysten yhdistykselle teki Heini Maijanen joka kasasi yhdistykset ja valmisteli yhdistyksen perustamisen.

E-K yhdistykset ry kävi viemässä sanomaansa Maakuntaliittoon, silloisille RAY-toimitsijoille jotka tavattiin Eduskuntatalon tiloissa. Soihdun on kannettu Terttu Kivisen toimesta kaupungin toimitiloista päättävien virkamiesten luona, mutta kohteliaiden puheiden lisäksi ei apuja ole tullut. MontEri-hanke käynnistyi jo 2013 puolella ja tietoa Lappeenrannan kunta-politiikoille sekä kansanedustajille on jaettu useammissa erillisissä tiedotustilaisuuksissa.

**Osmo Juvonen,
Lappeenranta**

Kuva 1. Mieli-pidekirjoitus ilmaisjakelulehti Vartissa 17.12.2017 pohtii kaupungin ja järjestöjen yhteistyötä. Kirjoitus julkaistiin useassa paikallislehdessä. Vaikka muussa aineistossa järjestöjen ja kaupungin yhteistyö nousee esiin myönteisessä valossa, on kirjoittajan näkemyksen mukaan yhteistyö naapurimaakunnan kaupungeissa melkoisesti edellä Lappeenrantaan verrattuna.

4.2 Kohti tuloksellisempaa yhteistyötä

Lappeenrannassa ja sen lähiympäristössä toimii monipuolinen joukko vapaaehtoisia ja vapaaehtoisorganisaatioita. Seuraavassa muutama esimerkki ponnisteluista, joita vapaaehtoistoimijat ja järjestöt ovat tehneet tavoitellessaan tuloksellisempaa yhteistyötä. Osan toimijoista toiminta ulottuu koko maakuntaan tai valtakunnalliselle tasolle, mutta tässä keskitytään nimenomaan Lappeenrannassa tapahtuvaan toimintaan.

Vuoden 2013 aikana Etelä-Karjalassa käynnistyi maakunnallisen yhdistysten yhteistyöyhdistyksen valmistelu MontEri -hankkeen avustamana. Noin 20 eteläkarjalaista yhdistystoimijaa ja muuta tahoa oli alustavan visioinnin takana. Valmistelussa mukana olevien tahojen mielestä Etelä-Karjalaan tarvittiin kaikkien alueen yhdistysten etua ajava maakunnallinen yhdistys, joka tukee alueen yhdistysten toimintaedellytyksiä, yhteistyötä, maakunnallista vaikuttamistyötä sekä auttaa yhdistyksiä yhteisten toimintojen etsimisessä ja ylläpitämisessä. Yhdistysten yhteistyöyhdistyksen toiminta käynnistyi keväällä 2015, kun 21 eteläkarjalaista yhdistystä perusti maakunnallisen **Etelä-Karjalan Yhdistykset ry:n**.

Muun muassa seuraavia toimenpiteitä tehtiin matkalla kohti yhdistymistä:

Yhteiset tilaisuudet:

- ✓ *Keskustelu käynnistyi Yksin vai Yhessä – järjestötilaisuudessa 30.11.2013, jolloin todettiin, että Etelä-Karjalaan tarvitaan kaikkia yhdistyksiä palveleva yhteistyöverkosto kehittämään ja tukemaan alueen järjestötoimintaa. Päivään osallistui 53 yhdistystoimijaa ja muuta tahoa.*

- ✓ *Yhessä eteenpäin -järjestöpäivässä 29.3.2014 26 järjestötoimijaa ilmoitti halukkuutensa ryhtyä valmistelemaan esitystä Etelä-Karjalan yhteistyöyhdistyksestä*

Benchmarking:

- ✓ *Tutustumismatka Jyväskylän Kansalaistoiminnan keskus Mataraan 4.2.2014. Matkalle osallistui 20 järjestöyhteistyöstä ja yhteisistä toimitiloista kiinnostunutta toimijaa.*
- ✓ *Tutustuminen Haminan Kumppanuustalo Hilmaan ja Kouvolan Vammaisjärjestöjen yhdistykseen ja heidän Toimitila Veturiin 12.9.2014*

Organisoituminen ja rahoitus:

- ✓ *RAY:n koordinaattoreiden tapaaminen eduskunnassa kansanedustaja Anneli Kiljusen vieraana 21.11.2014.*
- ✓ *Päätös 9.12.2014 jouluglögien merkeissä, että kaikille eteläkarjalaisille yhdistyksille lähetetään kysely, jossa tiedustellaan yhdistysten ajatuksia yhteistyöyhdistyksen perustamisesta ja halukkuudesta liittyä yhdistykseen.*
- ✓ *Etelä-Karjalan liitto myönsi Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuselle maakunnan kehittämisrahasta hankerahoitusta, jonka turvin Socom voi tukea työn etenemistä aina 31.5.2015 saakka.*
- ✓ *Kyselyn tuloksia käsittely Etelä-Karjalan järjestöpäivässä 7.3.2015, jossa oli paikalla 48 järjestötoimijaa. Päivän tuloksena päätettiin, että perustava kokous järjestetään maaliskuussa 2015 ja tätä valmistelemaan koottiin työryhmä.*

(Etelä-Karjalan yhdistykset ry 2017.)

Yksi aktiivinen yhteistyön kehittäjä Lappeenrannassa on **Heikintalo**, joka on kaikille 18–62 -vuotiaille lappeenrantalaisille ja muiden lähikuntien asukkaille avoin kohtaamispaikka. Heikintalo on yksi Suomen 25 klubitaloista, jotka edistävät mielenterveyskuntoutujien sosiaalista asemaa yhteiskunnassa. Toimintaan voi osallistua kuka tahansa, joka on kiinnostunut toiminnasta ja kokee hyötyvänsä siitä. Toiminnan suurimpana käyttäjäryhmänä on mielenterveyskuntoutujat. Toiminta ei profiloitu kuiten-

kaan pelkästään mielenterveyskuntoutujien toiminnaksi, vaan toiminnan kohderyhmää on laajennettu käsittämään myös huono-osaiset, syrjäytymisriskissä olevat, yksinäiset, opiskelupaikatta olevat, päihdekuntoutajat, työttömät tai muuten vaikeassa asemassa olevat ihmiset; toisin sanoen ihmiset, jotka tarvitsevat tukea arjessa selviytymisessä, osallistumismahdollisuuksia, tukea työllistymiseen ja/tai opiskeluun, sisältöä ja mielekästä tekemistä. Toiminta on kaikille ilmaista, vapaaehtoista ja aikarajoitteetonta. Jokainen osallistuja voi osallistua Heikintalon toimintaan haluamallaan tavalla. (Heikintalon tiedote 2017.)

Kesäkuussa 2017 perustettiin Lappeenrannan Heikintalolla **Asiakasosallisuusraati** vastaamaan maakunnan yhdistyskentän äänen esilletuomisesta tulevan maakuntauudistuksen puitteissa. Raadin toiminnasta vastaa aiemmin perutettu Etelä-Karjalan Yhdistykset ry. Tausta-ajatus raadin perustamiseksi on saatu Sosiaali- ja terveystieteiden erityisasiantuntija Sarita Frimanin lausunnosta, jossa todettiin, että sote- ja maakuntauudistus antaa isoille ja pienille järjestöille uusia mahdollisuuksia samalla kun kuntien rooli keskeisenä kumppanina säilyy. Yksi Frimanin pääviesteistä oli, että kunnat voivat jatkaa yhteistyötä järjestöjen kanssa kuten tähänkin asti. Uudistuksen valmistelu-aika kannattaa käyttää hyväksi niin, että järjestöt ovat aktiivisessa yhteydessä maakuntaan ja kuntiin. Asiakasosallisuusraati toivoo, että se saisi tilaisuuksia osallistua, kertoa näkemyksiään uudistuksesta ja olla mukana tulevassa sote- ja maakuntauudistusten suunnittelussa. Raati toivoo, että mahdollisimman moni järjestö pääsee mukaan valmistelutyöhön. Kullakin järjestöllä on kokemusasiantuntijuutta ja erityisosaamista, jonka hyödyntäminen on välttämätöntä saada uudistuksen tueksi. (Heikintalon tiedote 2017.)

Uudenlainen avaus osallisuuden lisäämiseksi ja kuntalaisten aktivoimiseksi tehtiin keväällä 2017, kun Lappeenrantaan perustettiin **Me-talo**. Toiminnan taustalla on Me-säätiö, jonka perustajat ovat sarjayrittäjät Ilkka Paananen ja Mikko Kodisoja. He ovat olleet mukana perustamassa muun muassa Supercell- ja Sumea-peliyrityksiä sekä rahoittamassa suomalaisia kasvuyrityksiä Lifeline Ventures -rahaston kautta. Me-säätiö on rekisteröity keväällä 2015. Säätiön visio on, että vuonna 2050 Suomessa ei ole yhtään syrjäytynyttä lasta tai nuorta. Me-talo -malli on uudenlainen yhteistoimin-

nan alusta, joka tarjoaa kaikille lappeenrantalaisille avoimen kokoontumispaikan, jossa voi järjestää toivomaansa yhteisöllistä toimintaa. Säätiö rahoittaa taloa kaksi ensimmäistä vuotta, jonka jälkeen rahoitus on löydyttävä muuta kautta. Talo on ollut aktiivisessa käytössä, parhaimmillaan on ollut lähes 1000 käyntiä kuukaudessa. Myös järjestöt, oppilaitokset ja julkishallinnon edustajatkin ovat alkaneet hyödyntää uutta kokoontumispaikkaa. Lappeenrannassa ME-talon toimintaa koordinoi Nicehearts ry, joka on vuonna 2001 perustettu yhdistys päämääränään hyvinvoinnin lisääminen ja tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistäminen sekä rauhan rakentaminen yhteiskunnallisen vaikuttamistyön avulla. (Me-säätiö 2017; Nicehearts ry 2018.)

Lappeenrannassa järjestö- ja vapaaehtoistoimijat täydentävät monia julkishallinnon palveluita. Joissain tapauksissa voidaan jopa todeta vapaaehtoisten mahdollistavan kattavat ja tasa-arvoiset palvelut asukkaille. **Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskeinen osa** **Eksote** on kuntayhtymä, johon kuuluu kaikki maakunnan yhdeksän kuntaa: Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Eksoten alueella on noin 132 000 asukasta. Eksote huolehtii jäsenkuntiensa julkisista sosiaali- ja terveyspalveluista. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi Eksoten viidestä pääprosessista ja keskeinen osa asiakaslähtöistä strategiaa. Alueellista hyvinvointityötä tehdään kuntien hyvinvointitiimien, järjestöjen ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa tiiviissä yhteistyössä. Maakunnallinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpideohjelma 2016–2020 antaa painopisteet, joita yhdessä toteutetaan kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi. Eksote järjestää vuosittain useita satoja tapahtumia yhteistyössä eri järjestöjen kanssa. Monet järjestöt vapaaehtoisineen toimivat osana Eksoten asiakkaiden palvelupolkuja. Vertaistukea tai ohjausta vapaaehtoisilta voi saada jo osastoilla tai erilaisissa hyvinvointia ja terveyttä edistävässä ryhmätoiminnoissa. Eksoten järjestökoordinaattori toimii yhteyshenkilönä 3. sektorin ja Eksoten välillä. (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskeinen osa Eksote 2017.)

Muita merkittäviä julkishallintoa edustavia yhteistyökumppaneita ovat **Seurakunnat**, joiden vapaaehtoisvoimin pyöritettävällä toiminnalla on pitkät perinteet. Vapaaehtoisten avulla seurakunnat ovat voineet järjestää sellaista toimintaa, johon työntekijät

eivät yksin pystyisi. Seurakunnat tarjoavat erilaisia tehtäviä, joihin halukkaat voivat osallistua omien resurssiensa sallimissa rajoissa. Lappeenrannan seurakunnat ovat ottaneet käyttöön Vapaaehtoistyö.fi -verkkopalvelun, jonka avulla voidaan etsiä tekijöitä vapaaehtoistehtäviin ja päinvastoin. Tällä pyritään helpottamaan julkishallinnon resurssipulaa sekä kohtauttamaan avun tarvitsijat ja tarjoajat. Tärkeää yhteistyötä tehdään myös **Pelastuslaitoksen** kanssa. Suomessa sopimuspalokunnilla tai tuttavallisemmin vapaapalokunnilla (VPK) on pitkät perinteet. Ne ovat yksi merkittävä esimerkki siitä, kuinka vapaaehtoiset mahdollistavat asukkailla täysipainoiset palvelut, tässä tapauksessa turvallisen asumisen. Kyselytuloksia avaavassa luvussa selviää, kuinka merkittävänä Etelä-Karjalan pelastuslaitos pitää alueensa vapaaehtoispalokuntia. Ilman niitä pelastuspalveluita ei voitaisi turvata haja-asutusalueilla ja pienissä kunnissa. (Lappeenrannan seurakunnat 2017; Etelä-Karjalan pelastuslaitos 2017.)

4.3 Järjestöt sote- ja maakuntauudistuksessa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitys korostuu järjestöjen toiminnassa sote-uudistuksen myötä. Elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on tärkeä osa kansalaistemme hyvinvointia ja yhteisten asioiden hoitoa. Yksi kustannustehokkaimmista tavoista lisätä kansalaisten hyvinvointia ja ehkäistä ongelmia järjestöjen organisoima ja ohjaama vapaaehtoistyö. Tämä auttamistyö perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen. Vapaaehtoistoiminnan jatkuvuus, laatu ja kehittäminen (koordinointi, koulutus, ohjaus, arviointi) edellyttävät säännöllistä rahoitusta ja säännöllistä rahoitusta. (Järjestöjen yhteinen kannanotto 2017: Järjestöjen auttamistyön edellytykset turvattava sote-uudistuksessa.)

Etenkin sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen alueellisessa auttamistyössä toiminnan rahoitus perustuu tällä hetkellä sekä veikkausvoittovaroihin (STE) että kuntien avustuksiin. Jos kuntien, maakunnan ja järjestöjen yhteistyötä ei varmisteta sote-uudistuksessa, myös järjestöjen toiminnot, jotka nykyisin saavat vain kuntarahoitusta, joutuvat vaakalaudalle. Mikäli STE:n hallinnoimista veikkausvoittovaroista myönnettävää rahoitusta täydentäviä maakuntien ja kuntien avustuksia järjestölähtöiseen auttamistyöhön ei turvata, monet järjestöjen toiminnot loppuvat tai supistuvat merkittä-

västi. Muutosvaiheessa on tärkeää varmistaa, ettei avustusten jakamiseen tule vuosittaisen toiminnan lamauttavia katkoja. Pitkäjänteinen sopimuskumppanuus tukee järjestölähtölähtöisen auttamistyön laatua ja jatkuvuutta. Järjestöt toimivat paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. On myös tärkeää, että sekä kunnat että maakunnat tekevät yhteistyötä ja tukevat järjestöjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Myös maakunnilla tulee olla mahdollisuus avustaa järjestöjä niiden auttamistyön turvaamiseksi. Tämä varmistetaan parhaiten siten, että sote-järjestämislakiin kirjataan nimenomainen maininta yleishyödyllisten yhteisöjen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön avustamisesta. Vähintään se olisi kirjattava lain yksityiskohtaisiin perusteluihin. (Järjestöjen yhteinen kannanotto 2017: Järjestöjen auttamistyön edellytykset turvattava sote-uudistuksessa.)

Sote-palveluiden siirtyessä pois kunnan kontolta kuntiin jää, toivottavasti entistä enemmän, mahdollisuuksia kehittää kuntalaisten arjessa pärjäämistä tukevia hyvinvointia ja terveyttä edistäviä hyte-palveluita. Sekä kunnissa että järjestöissä on jo pitkään tuotettu hyte-palveluita ja molemmilla osapuolilla on vahvaa osaamista ja toimintamalleja näihin liittyen. Vaikkei kuntien ja järjestöjen yhteistyö ei ole mikään uusi asia, asia kannattaa nostaa tapetille uudelleen osana tulevaa toimintaympäristön muutosta. (Pelto-Huikko 2017.)

5 KAAOSTA JA KANSALAISTEN HYVINVOINTIA

Hain erilaisia esimerkkejä yhteistyön kehittämiseen kolmesta paikasta ympäri Suomea. Lisäksi toteutin julkishallinnon edustajille ja vapaaehtoistoimijoille kyselyn, jossa kartoitinn yhteistyön nykytilaa sekä odotuksia ja toiveita yhteistyön kehittämiseksi. Kyselytuloksia täydensin haastatteluin. Lisäksi suunnittelin kehittämistapahtuman julkishallinnon toimijoille, luottamushenkilöille sekä vapaaehtoistoimijoille. Kehittämistyön osana toteutettiin myös suurempi vapaaehtoistoimijoiden ja kaupungin yhteistapahtuma.

5.1 Oppia muualta

Yksi varteenotettava vaihtoehto kunnan ja järjestöjen yhteistyömalliin löytyy Pirkanmaalta. Tampereella pyrittiin entistä tiiviimpään ja tavoitteellisempaan yhteistyöhön vuonna 2016 toteutetussa Kumppanuus 2020 -ohjelmassa, joka oli Tampereen kaupungin ja Kumppanuustalo Artteli ry:n sekä noin 70 paikallisen sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialan järjestön yhteisponnistus. Ohjelman tuloksena Tampereelle perustettiin **Järjestöedustamo**, joka koostuu kuudesta kaupungin nimeämästä eri ikäryhmien palveluja edustavasta virkamiehestä ja 15 vaaleilla valituista järjestöedustajasta. Viranomaistahot ovat pysyviä toimijoita, mutta järjestöjen edustus vaihtuu kahden vuoden välein. (Pelto-Huikko 2017.)

Kumppanuusohjelma-asiakirjassa Järjestöedustamon tehtävät on kiteytetty seuraavasti:

1. Koordinoida ja kehittää kaupunki–järjestö–yhteistyötä.
 - ✓ Järjestöedustamo keskustelee, suunnittelee ja ehdottaa tapoja, joilla kaupunki ja järjestöt voivat toimia nykyistä paremmin ja tuloksekkaammin yhdessä ja erikseen ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja arjessa pärjäämisen edistämiseksi.
 - ✓ Järjestöedustamo etsii ja pyrkii poistamaan kaupunki–järjestö–yhteistyössä tunnistettuja esteitä niin kunta- kuin järjestökentästä.
2. Kehittää ja edistää ihmisten hyvinvointia ja arjessa pärjäämistä. Järjestöedustamo toimii yhteistyössä kaikkien järjestöjen kanssa.
 - ✓ Etsii ja nostaa tietoisuuteen sekä pyrkii poistamaan ihmisten hyvinvointiin ja arjessa pärjäämiseen liittyviä haasteita ja epäkohtia.
 - ✓ Kehittää uusia ja tehostaa olemassa olevia hyvinvointia ja arjessa pärjäämistä edistäviä palveluja yhteistyön ja ihmisten aktiivisen osallistamisen kautta.

(Pelto-Huikko 2017.)

Tampereen Järjestöedustamo on suunniteltu siten, että siellä on paikka myös tulevalle maakunnallisen sote-toimijan edustajille. Järjestöillä on tässä tulevassa kolmikannassa (kunta – kolmas sektori – maakunnallinen sote) keskeinen rooli sote- ja hytepalveluiden rajapinnoilla. Tampereella toteutettu Kumppanuus 2020 -ohjelma ja sen tuloksena perustettu Järjestöedustamo on toimijoidensa mukaan askel kohti tiiviimpään ja tavoitteellisempaan yhteistyöhön perustuvaa tulevaisuuden kuntaa. Toimijat haastavatkin eri kuntien ja järjestöjen toimijoita tutustumaan Tampereen Järjestöedustamon toimintaan ja kehittämään oman kunta–järjestö–yhteistyörakenteen ja -toimintamallin edistämään ihmisten hyvinvointia ja arjessa pärjäämistä. (Pelto-Huikko 2017.)

Oulussa on myös pyritty löytämään uusia tapoja asukkaiden osallistamiseen sekä vapaaehtoisuusyhteistyön edistämiseen. **KansalaisAktiivisuus ja Osallisuus – KAAOS -toiminnan** tavoitteena on lisätä 15–29-vuotiaiden oululaisten sosiaalista osallisuutta sekä yhteiskuntavalmiuksia. Toiminta sisältää kurssseja, työpajoja, klubeja sekä projekteja. Tavoitteena on kehittää sosiaalisen innovoinnin mahdollisuuksia, kunnan palvelutuotannon asiakaslähtöisyyttä sekä kestäväää kumppanuutta kaupunkiorganisaation ja 3. sektorin toimijoiden välille Oulun alueella. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, ja sen toteutusai-ka on 1.10.2015–30.9.2018. (KAAOS -hanke 2017.)

Hankkeen ytimessä ovat kuntalaislähtöiset kaupunkikehittämisen projektit. Tavoitteisiin pyritään keräämällä sosiaalista osallisuutta parantavia ideoita pääkohderyhmältä, 15–29-vuotiailta oululaisilta, yhdistys- ja järjestötoimijoilta sekä kaupunkiorganisaation työntekijöiltä. Työpajoissa kerätyt ideat työstetään hankehenkilöstön toimesta keskenään vertailukelpoisiksi projektisuunnitelmiksi ja valmiiksi prototyypeiksi, joiden toteutukseen 3. sektorin toimijat voivat nopeiden kokeilujen kautta tarttua. Toteutukseen valitaan yhteisön avoimessa prosessissa valitsemat projektit. Valintamenetelmä toteutetaan yhteistyössä suurimman paikallismedian (Kaleva) kanssa. Toteutusvaiheessa osallistetaan idean esittäjät ja käytetään resursseja hankkeesta ja palvelualueilta. Hankkeen kautta pilotoidaan toimintoja, jotka vaikuttavat suoraan palvelualueiden tuottamien palveluiden kehittämiseen. Kaupunkiorganisaation sisällä lisä-

tään uskallusta, osaamista ja halua kuntalaislähtöisen kaupunkikehittämisen pilottien kautta. Perusprosesseja muotoillaan palvelumuotoilun keinoin siten, että sosiaalisen osallisuuden edistäminen liittyy saumattomasti peruspalveluihin. Hankkeessa toteutettavien projektien kautta vaikutetaan myös yhdistysten tuotteistamis- ja tuotantokyvyn tason nostamiseen. Yhdistyksiä neuvotaan ja koulutetaan osana projekteja tuotteistamaan omaa ydintoimintaansa siten, että se voi jossain vaiheessa suunnata palveluitaan vastaamaan kuntalaisten ja kaupunkiorganisaation tarpeisiin. Kansalaisyhteiskunnan ja avoimen demokratian lisäksi kehittyvät 3. sektorin palvelutuotantovalmius, kaupunkiorganisaation palvelut ja niiden välisen yhteistyön toimintamalli. (KAAOS -hanke 2017.)

Hankkeen toiminnan esittelyssä on myös mainittuna ei-toivottuja ratkaisuehdotuksia:

- ✓ enemmän yhteistyötä X:n ja Y:n välille" -tasolle jäävät ehdotukset
- ✓ yhteistyön koordinointiin liittyvät ehdotukset ilman kuvausta käytännön toiminnasta
- ✓ "keskitytään ennaltaehkäisyyn" -tasolla jäävät ehdotukset ilman konkretiaa
- ✓ pelkkään viestintään, markkinointiin tai tiedotukseen liittyvät ehdotukset
- ✓ pelkkiin yksittäisiin seminaareihin tai koulutustilaisuuksiin liittyvät ehdotukset

(KAAOS -hanke 2017.)

Jyväskylässä kunnan ja vapaaehtoistyön yhteistyöllä on pitkät perinteet. Toiminnan koordinoinnista vastaa **Vapari**, joka tarjoaa vapaaehtoistoiminnan palveluohjausta, koulutusta sekä tuo näkyväksi vapaaehtoistoiminnan periaatteita. Vapari on perustettu jo vuonna 1994. Aluksi yhteistyö Suomen Punaisen Ristin Jyväskylän osaston kanssa oli tiivistä. Vaparissa tehtävä työ oli tuolloin lähinnä ystävötoiminnan organisoimista. Vuosina 2007–2012 toteutettiin Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kanssa vapaaehtois- ja vertaistoiminnan kehittämishanke Versova. Hanke oli onnistunut esimerkki kumppanuushankkeesta sekä julkisen ja järjestötoimijan yhteistyöstä. Tänä päivänä vapaaehtoistoiminnan -palvelut ovat osa kaupungin Strategia ja kehittäminen -palvelukokonaisuutta. Vapari toteuttaa osaltaan kaupungin strategiaa, jonka yhtenä tavoitteena on aktiiviset, hyvinvoivat asukkaat. Vaparin toiminta nähdään

myös merkittävänä keinona osallisuuden edistämässä. Vaparin toimitilat sijaitsevat **Kansalaistoiminnan keskus Matarassa**. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry (KYT ry) hallinnoi Kansalaistoiminnan keskus Mataraa ja rahoitus tulee STEA:n kautta. Toimintaa tukee myös Jyväskylän kaupunki. Järjestöille Matara tarjoaa edullisia kokous- ja koulutustiloja sekä toimistohuoneita. Mataran tavoitteena on vahvistaa kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa sekä järjestöjen toimintaedellytyksiä. Lisäksi kansalaistoiminnan keskuksen pyrkimyksenä on yhteistyön tehostaminen ja yhteistyömahdollisuuksien lisääminen niin järjestöjen välillä kuin järjestöjen, oppilaitosten ja julkisen sektorin välillä. Matarassa on osaamista järjestötyöstä, vapaaehtois- ja vertaistoiminnasta, projektityöskentelystä sekä koulutuksien järjestämisestä. Kansalaistoiminnan keskus tekee yhteistyötä myös Mataran ulkopuolisten järjestöjen ja säätiöiden kanssa. (Jyväskylän kaupunki 2017; Kansalaistoimintakeskus Matara 2018.)

5.2 Jaettu penni riittää pidemmälle

Osana kehittämistyötä toteutin kyselyn (Liite 1.) Lappeenrannan vapaaehtoisille ja julkishallinnon toimijoille. Vastauksia sain 24, joista yhden vastaajan toiminta ei kohdistunut Lappeenrannan alueelle. Vastaajina oli kaupungin eri toimialojen edustajia, kehittäjätoimijoita, pelastuslaitos, seurakunta, asukas yhdistykset sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöt. Kysyin kyselyssä mm. olemassa olevasta yhteistyöstä sekä toiveista ja tarpeista niin muiden järjestötoimijoiden kuin julkishallinnon suuntaan.

Vapaaehtoisten ja järjestötoimijoiden vastauksissa kaupunki sai sekä ruusuja että risuja. Vastaajat vaihtelivat ammattilaisten työtä täydentävää vapaaehtoistyötä tekevästä asukasaktiiveihin ja vertaistoimijoihin. Seuraavat suorat lainaukset ovat kyselyvastauksista lainattuja.

”Jaettu penni riittää pidemmälle.”

Järjestön työntekijä

Yhteistyö nähtiin yhtenä vapaaehtoistoiminnan tukijalkana, joskin resurssit yhteistyön tekemiselle tai aloittamiselle koettiin osassa vastauksissa vähäisiksi. Hankerahoitus on yksi mahdollistava tekijä yhteistyön tekemisessä. Yhteistyön merkitys korostui niin julkishallinnon kuin vapaaehtoisten itsensä vastauksissa. Molempien vastauksissa nousi esiin myös tarve yhteistyön koordinoinnille. Julkishallintoon palkattu päätoiminen henkilö voisi auttaa kysynnän ja tarjonnan kohtaamista sekä resursointia. Yhdessä yhteistyön avaukseksi ehdotettiin yhteisiä rekrytointitapahtumia sekä vapaaehtoisen koulutuksia. Myös yhteinen vapaaehtoistyön ”pankki” eli Vapaaehtoistyö.fi -sivuston kaltainen verkkopalvelu nousi vastauksissa esiin.

”Ilman hintalappua emme ole olemassa.”

Järjestön työntekijä

Valtakunnallisen järjestön toiminnanjohtaja kertoi vastauksissaan, kuinka edustamansa 20-vuotias järjestö toimii STEAN:n ja kuntien tuella ympäri Suomea. Alueelliset vertaistukiryhmät eivät ole irrallisia paikallistoimijoita, vaan toiminta perustuu verkostomaisuuteen. Yhteistyötä tehdään laajasti mm. sosiaali- ja terveyssektorin sekä toisten järjestöjen kanssa. Vertaistoiminnan ohella järjestö mm. kouluttaa sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä lääkäreistä terveydenhoitajiin. Lappeenrannassa järjestö toimi vuosia toisen järjestön tiloissa, mutta nyt toiminta on jouduttu lakkauttamaan Lappeenrannan kielteisen tukipäätöksen perusteella. Syynä kielteiselle päätökselle on vertaistoiminnan maksuttomuus. Koska järjestö tarjoaa vertaistukea maksutta niin kaupungille kuin tuettaville, se ei voi olla Eksoten virallinen kumppani ja saada näin ollen Lappeenrannalta tukea. Laittamalla palvelulle hintalapun saatettaisiin asiakkaat epätasa-arvoiseen asemaan ja vaarannettaisiin koko järjestön rahoitus. Järjestö on yrittänyt perustella olevansa muita palveluita täydentävä tuki, joka tapahtuu vapaaehtoisvoimin, mutta kielteinen päätös ei ole muuttunut. Haettavalla 150–500 euron suuruisella tuella mahdollistettaisiin vertaisryhmätoiminnan järjestäminen. Toiminnanjohtajan mukaan he eivät korvaa ammattiapua, vaan täydentävät, mutta tavalla, jota ei virkatyönä voi tehdä.

Vapaaehtoistoimijat toivoivat kaupungilta enemmän vuorovaikutusmahdollisuuksia sekä apua viestintään ja tapahtumien järjestämiseen sekä kouluttamiseen. Myös tiloja toiminnalle toivottiin useammassa vastauksessa. Ne toimijat, jotka kokivat tulleen sa kuulluiksi, antoivat paljon kiitosta. Kaupungin yhteistyö kuvattiin toiminnan mahdollistajaksi. Myös Eksote sai kiitosta sujuvasta yhteistyöstä ja tuesta mm. yhteistapahtumien muodossa. Yhteistyötä kuvattiin myös automaattiseksi, jolloin molemmat tahot ymmärtävät ja arvostavat toistensa toimintaa. Vapaaehtoistoimijoiden tuntemus oli yksi avain onnistuneeseen yhteistyöhön. Yhdessä vastauksessa todettiin, että terveyden edistämässä vapaaehtoistoiminnalla voi olla joissain tapauksissa merkittävämpi rooli kuin peruspalveluilla.

Julkishallinnon vastauksissa nähtiin vapaaehtoisten rooli tärkeänä, mutta kaikilta tahoilta sitoutumista vaativana. Vastauksissa todettiin, että vapaaehtoiset edistävät mm. kulttuuri- ja liikuntapalveluiden laajempaa saavutettavuutta sekä purkavat järjestelmään jääneitä esteitä autettavien ja auttajien välillä. Vapaaehtoisilta toivottiin myös lisää keskinäistä yhteistyötä ja todettiin kaupungin voivan olla siinä apuna. Vastauksissa todettiin myös, että kysyntä ja resurssien riittämättömyys velvoittavat etsimään yhä enemmän kumppanuutta vapaaehtoistoimijoilta. Samalla tuotiin esiin, että julkishallinnon tueksi tehtävät palvelut vaativat myös taloudellisia resursseja. Vapaaehtoiset eivät voi olla vain paikkaamassa säästövelvoitteiden haastamia palveluita. Kaupungin eri toimialoilla on hyvin vaihtelevia käytäntöjä yhteistyön suhteen. Toisilta löytyi vakiintuneita käytäntöjä esimerkiksi säännöllisten tapaamisten ja vertaisohjaajakoulutusten muodossa, toiset toimialat vielä pohtivat yhteistyön muotoa. Kaikki toivoivat yhteistyötä vapaaehtoisten kanssa ja se nähtiin kunnalle voimavarana.

Julkishallinnon palveluksessa toimiva kehittämissuunnittelija uskoo vapaaehtoistoimijoiden roolin vahvistuvan, mutta oli huolissaan järjestöavustusten tulevaisuudesta. Julkishallinto pyrkii vastausten mukaan edistämään yhteistyötä hanketoiminnalla. Pelastuslaitoksen vastauksissa nousi esiin, kuinka merkittävä rooli vapaaehtoisilla on Suomessa. Vapaaehtoiset palokunnat täydentävät pelastustoiminnan palveluverkostoa siellä, mihin päätoimisen henkilöstön sijoittaminen on mahdotonta. Turvallinen

asuminen nähtiin osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Kunnan näkökulmasta vapaaehtoistoiminta voi edistää myös työelämään pääsyssä.

5.3 Järjestötalouneelmia ja pulaa vapaaehtoisista

Kehittämistyötä varten haastateltiin kaupungin edustajia sekä järjestötoimijoita. Haastatteluiden kysymysrunko löytyy liitteestä 2. työn lopusta. Eri tulokulmista huolimatta haastatellut näkivät toimijakentän hyvin saman tyyppisenä sekä kuvailivat lähes samoin sanoin haasteita ja mahdollisuuksia. Keskusteluissa nousi esiin myönteinen vire ja lisääntynyt yhteistyö vapaaehtoistoimijoiden välillä, tätä kiiteltiin niin järjestöpuolella kuin kunnan edustajien toimesta. Samaan aikaan vapaaehtoistoimijoiden suurimmiksi haasteiksi kuvailtiin uusien vapaaehtoistoimijoiden rekrytointi, nykyisten vapaaehtoisten ikääntyminen, palkattujen työntekijöiden puute sekä resurssipula. Suurimmat epäkohdat yhteistyössä kunnan ja järjestöjen välillä olivat haastateltujen mukaan kommunikaation puute sekä väärinymmärrykset. Myös yhteistyön puuttuminen kokonaan mainittiin. Jotta mahdolliset aiemmat yhteistyön ongelmat eivät aiheuta haasteita jatkossa, on järjestötoimijoiden haastattelut esitelty nimettöminä.

Kaupungin hyvinvointipalveluiden kehittämispäällikkö Sanna Natunen näki vapaaehtoisuuskentän erittäin monipuolisena ja pitikin yhtenä tärkeimmistä tavoitteista, että monipuolisuus säilyy. Natusen toimenkuvaan kuuluu mm. Lappeenrannan ja Eksoten välisen palvelusopimuksen valmistelu, kaupungin toimialojen ja Eksoten yhteistyön edistäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät tehtävät. Järjestöt ja vapaaehtoistoimijat ovat merkittävä yhteistyökumppani nimenomaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvässä toiminnassa. Natunen toimii myös kaupungin edustajana vammais- ja vanhusneuvostoissa, joissa hänellä on myös puheoikeus. Neuvostot koostuvat mm. järjestökentän edustajista.

Haastattelun aikaan valmisteilla ollut uusi kaupunkistrategia, jonka työstäminen myös kuuluu Natusen tehtäviin, tavoittelee järjestöjen osaamisen parempaa huomioimista sekä vapaaehtoisten tiiviimpää kytkemistä palveluverkkoon. Tähän liittyen ollaankin

jo otettu ensiaskeleita hyvinvointi- ja sivistyspalveluissa, jonne rekrytoitiin juuri työntekijä kulttuuriseen nuorisotyöhön. Tavoitteena on lisätä harrastusmahdollisuuksia keskelle koulupäivää ja tässä vapaaehtoistoimijat astuvat mukaan kuvaan. Järjestöjen toivotaan tarjoavan omia palveluitaan niin kulttuurin kuin liikunnan saralta osaksi lasten koulupäiviä. Toisaalta tällainen pitkäjänteisempi ja kasvava palvelutuotanto vaatii myös resursseja vapaaehtoisorganisaatioilta. Kunnan näkökulmasta tulee olla 100% toimitusvarmuus, kun palvelusopimuksia tehdään. Monissa kaupungin vapaaehtoisorganisaatioissa toiminta perustuu nimenomaan vapaaehtoistyöhön, eikä yhtään palkattua työntekijää välttämättä ole. Tämä voi olla ongelma palvelutuotannossa, jos ei ole riittävää henkilöstöresurssia. Tästä syystä myös kaupunki toivoo, että järjestöihin saataisiin mukaan uusia, aktiivisia toimijoita. Natunen nosti esiin potentiaalisiksi vapaaehtoistoimijoiksi aktiivisten ikäihmisten ohella Lappeenrannan opiskelijat, joita on asukasluvuun nähden merkittävä määrä. Harmittavan moni näistä opiskelijoista kuitenkin muuttaa valmistuttuaan pois kaupungista. Järjestötyö voisi tarjota näille opiskelijoille kiinnostuksen Lappeenrantaan, mikä kenties motivoisi myös harkitsemaan alueelle jäämistä.

Haastattelussa sivuttiin myös järjestötaloa. Tulisiko tai voisiko kaupunki sellaisen alueen vapaaehtoisille järjestää? Kentältä tulee selkeä tarve yhteiselle tilalle, mutta toisaalta se mahdollisesti sulkisi pois Natunen mukaan muun taloudellisen tuen, joka taas on osalle toimijoista elintärkeä. Voisiko kunnan yhteisten tilojen, kuten koulut ja päiväkodit, parempi hyödyntäminen esimerkiksi ilta-aikaan olla vastaus tilatarpeeseen? Tämä on yksi toimintamalli ja mahdollisuus, jota kaupunkikonsernissa parhailaan punnitaan. Lappeenrannassa on jo useita onnistuneita esimerkkejä koulun pihojen avaamisesta kuntalaisille. Pihat on kunnostettu ja uudistettu ajanmukaisin liikuntavälinein, jotka ovat ilta-aikaan alueen asukkaiden aktiivisessa käytössä. Näin tehdyille investoinneille saadaan huomattavasti parempi hyötysuhde ja samalla edistetään kuntalaisten hyvinvointia.

Puhuttaessa tulevaisuudesta ja tulevien uudistusten vaikutuksista Natunen nosti esiin uudistusten myötä syntyvät mahdollisuudet uudistaa vapaaehtoisjärjestöjen avustustoimintaa. Nykyisellään järjestöjen avustukset eivät palvele kunnolla kuntaa tai järjes-

töjä. Maakunnallisesti toimivat järjestöt eivät voi saada yksittäisen kunnan tukea, vaikka toisaalta järjestöjä kannustetaan laajentamaan toimintaansa kuntarajojen yli. Tässä on kuitenkin poikkeuksia, kuten aiemmin esitelty Heikintalo. Lappeenrannan kaupunki tukee Heikintalon toimintaa, vaikka talon asiakkaina on muitakin kuin lappeenrantalaisia. Talon toimintaa tuetaan myös STEA:n varoilla ja tämä velvoittaa avaamaan ovet kaikille halukkaille. Toiminta koetaan kunnan näkökulmasta niin merkitykselliseksi, että rahoituksessa on tehty poikkeus. Jatkossa Natunen toivoo, että rahoitusjärjestelmää sekä kunnan ja maakunnan vastuita kehitetään niin, että toiminta edistää järjestökentän toimintamahdollisuuksia eikä rajoita niitä. Myös jonkinlainen nykyistä selkeämpi vastikkeellisuus rahoituksessa voi tulla kysymykseen.

Lappeenrannan kaupungin kulttuurikoordinaattori Helena Hokkanen edustaa kulttuuritoimea, jakaa järjestöavustuksia sekä avustaa kulttuuritoimenjohtajaa. Hokkanen on perinyt kaupunginhallituksen alaisen avustustoimikunnan sihteerin. Hänen mukaansa vapaaehtoiskenttä on laaja ja kirjava, ja kaupunki on vasta herännyt vapaaehtoisten kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyteen. Kunnan perustehtäviä ei kuitenkaan voida teettää vapaaehtoisilla. Vapaaehtoisten sitouttaminen on Hokkasen mielestä myös haaste – kuinka varmistaa, että vapaaehtoiset hoitavat sovitut tehtävät, jos resursseja on vähän. Kulttuuri- ja liikuntatoimen vapaaehtoistoimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä on kartoitettu, muilta toimialoilta ei. Hokkasen mukaan selkeä tarve koordinoinnille on nähtävissä. Koordinoinnin pitää tulla kaupungin sisältä, ulkopuolinen toimija ei pysty sitä täysipainoisesti hoitamaan. Olisi tärkeä saada lähes päätoiminen henkilö hoitamaan koordinointia, nyt se on hajautettu eri toimialoille, toteaa Hokkanen

”Kansalaisten hyvinvointi on kaupungin tehtävä, joten kyllä sen pitää tätä kautta lähteä.”

Kulttuurikoordinaattori Helena Hokkanen

Myös Hokkanen puhui vastikkeellisen avustamisen puolesta sekä avustusjärjestelmän uudistamisesta. Tämä tukisi hänen mielestään myös kaupungin hyvinvointistrategiaa. Nykyisen rahoitusmallin, jossa tuetaan vain kaupungin alueella tapahtuvaa

toimintaa, hän koki yhteistyön ja toiminnan laajentamisen esteeksi. Hänen mukaansa järjestötoimijat ovat selvästi saaneet uuden vaihteen päälle mitä tulee yhteistyöhön. Vapaaehtoistoimijat tekevät yhteisiä hankkeita, tapahtumia sekä perustavat toimielimiä lisätäkseen omia vaikuttamismahdollisuuksiaan. Hän toivoi, että toimijat viestivät enemmän tekemisistään ja tarpeistaan kaupungin suuntaan, mutta toisaalta totesi, ettei organisaatiossa ole nimettyä henkilöä, jolle ilmoittaa.

Lappeenrannan kaupungilla on parhaillaan menossa ESR -rahoitteinen Elinvoimaa ja osallisuutta -hanke, jonka koordinaattori Marika Heinilää haastateltiin myös kehittämistyötä varten. Hankkeen tavoitteena on lisätä asukkaista itsestään lähtevää toimintaa, vahvistaa asuinalueiden yhteishenkeä, parantaa sosiaalisia kontakteja sekä työ- ja toimintakykyä asukkaiden keskuudessa. Toiminnan avulla mahdollistetaan asukkaiden itsensä esittämiä ja ideoimia tapahtumia, talkoita tai vaikkapa koulutustilaisuuksia. Hankkeen onnistumisia ovat olleet mm. Lappeenrannan satama-alueen käytön kehittäminen etenkin talviaikaan sekä Miun Lappeenranta -tapahtuma, josta myöhemmin lisää.

Suurimmiksi haasteiksi Marika Heinilä listaa mm. sen, että hankkeen tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia olivat innokkaimmin hyödyntämässä jo muutoinkin aktiivinen toimijaryhmä. Osa ihmisistä taas ei ole osannut hyödyntää, vaikka ideoita ja haluja olisi ollut. Viestinnästä huolimatta yksittäisten kansalaisten tavoittaminen on vaikeaa, kun taas asukastoiminnassa tms. järjestötoiminnassa toimivia on tavoitettu helposti. Eli tätä puolta Heinilä toivoo vielä voivansa kehittää. Hän kuitenkin myös kokee onnistuneensa työssään lähentää yksittäisiä ihmisiä järjestöjen kanssa. Hän uskoo, että oma avoimuus ja ns. sitoutumattomuus ovat olleet tässä ratkaisevassa osassa. Heinilä koetaan neutraalina toimijana, jota on helppo lähestyä. Heinilä listaa alla asioita, joihin tarvitaan edelleen tukea ja resursseja:

- ✓ Toimijat tarvitsevat etenkin käytännön apua toteuttaessaan esimerkiksi tapahtumia. Avun tarve on monialaista. Tarvitaan käytännön tekijä, joka osaa muokata ideoita ja ajatuksia käytännön avuksi.

- ✓ Toimivuuden kannalta kaupungille tarvittaisiin oma yhteyshenkilö, jotta yhteyksiä ja kohtaamisia syntyisi aidosti. Tämä tukisi etenkin niitä asukkaita, jotka eivät itse ole verkostoituneet kuten järjestötoimijat.
- ✓ Päivystys Me-talolla kerran viikossa on selkeästi lisännyt aktiivisuutta eikä odoteta, että aina järjestetään jotain valmista. Heinilä on ollut jalkautuva kaupungin edustaja – tuonut tietoa kaupungintalolta ja päinvastoin. Tällöin tavoitetaan yksittäisetkin ihmiset, ei ainoastaan aktiiviset järjestötoimijat.

Vapaaehtoistoimija- ja järjestöhaastatteluissa nousi voimakkaasti esiin uudenlainen yhteistyön ilmapiiri. Toimijat kokivat, että yhteistyössä on saatu uusi vaihde päälle, koska monet haasteet on koettu samankaltaisiksi. Erään haastateltavan mukaan nyt puhalletaan yhteen hiileen ja ajetaan yhdessä eteläkarjalaisten etuja riippumatta siitä, onko yhdistyksen jäsen vai ei. Kateuden ja kilpailun koettiin vähentyneen ja toimijat ovat löytäneet uusia yhteistyön muotoja. Yhteistyöstä etsitään keinoja myös saada mukaan uusia vapaaehtoisia.

”Tullut sellainen tuntuma, että tässä ajatellaan eteläkarjalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia riippumatta siitä, kuuluuko mihinkään yhdistykseen vai ei.”

Järjestön työntekijä

Kuten muussakin aineistossa, myös haastatteluissa kävi ilmi kaupungin kanssa tehtävän yhteistyön määrän vaihtelevuus – osa ei tee juuri lainkaan ja osalle kaupungin yhteistyö on toiminnan mahdollistaja. Kaupungin koettiin joissain tapauksissa kilpaillevan samoista hankerahoituksista. Kaupungilta toivottiin pitkäjänteisempää sitoutumista yhteistyöhön, viime tingassa tulevat tiedot kumppanuudesta, rahoituksesta tms. estävät osan vapaaehtoisorganisaatioiden toiminnan. Esimerkkinä kerrottiin, että Kouvolassa järjestöille tarjotaan toimitiloja ja useamman vuoden kumppanuuksia. Eksote sai kiitosta yhteistyöstä. Toiveena esitettiin, että vapaaehtoistoimijoita integroitaisiin nykyistä enemmän samoihin tiloihin Eksoten kanssa, jotta asiakkaalle syntyy katkeamaton palvelupolku.

Toimitilojen tarve nousi yhdeksi konkreettiseksi yhteistyön muodoksi, jota toivottiin. Se tukisi myös muiden rahoittajien, esimerkiksi STEA:n, edellytystä kuntakumppanuuksista. Haastatellut muistuttivat myös, ettei vapaaehtoistyö tarkoita ilmaista työtä. Osalla toimijoista on tuntuma, ettei heitä vilpittömästi kuunnella, eikä huomioida valmistelutyössä. Toisaalta puuttui myös varsinainen yhteyshenkilö, johon vapaaehtoiset voivat olla yhteydessä. Toimijat kirjaavat vuositasolla suuren määrän toimintaansa osoittamaan vaikuttavuutta myös kuntatasolla, muttei tiedä kenelle niitä voisi Lappeenrannassa toimittaa ja vaikuttasiko se avustuspäätöksiin. Kaiken kaikkiaan aitoa yhteistyötä Lappeenrannan kanssa toivoivat kaikki haastatellut. Tulevien uudistusten toivotaan tuovan helpotusta niin kuntatason kuin laajempaan yhteistyöhön ja rahoitusmekanismeihin.

5.4 Miun Lappeenranta

Kehittämistyön edetessä päätettiin toteuttaa järjestötapahtumakokeilu (Liite 3.). Miun Lappeenranta -tapahtuman taustalla olivat paikallisen kuvataiteilija Mikko Vennon nuorisotapahtuma-idea sekä Lappeenrannan kaupungin Elinvoimaa ja osallisuutta -hankkeelle kentältä nousseet toiveet. Tähän kehittämistyöhön liittyvien keskusteluiden kautta syntyi ajatus yhdistää kentän toiveet nuorisotapahtumaan. Etelä-Karjalan yhdistykset ry toi mukaan Mahdollisuuksien tori -tapahtuman, jota se on järjestänyt yhteistyössä Kehitysyhteistyön kattojärjestö Kepa ry:n kanssa. Lappeenrannan kaupungin Elinvoimaa ja osallisuutta -hankkeen ja Kepa ry:n yhteisellä rahoituksella tavoiteltiin entistä suurempaa tapahtumaa, jonka teemana toimisivat nuoret, työttömät, maahanmuuttajat, harrastaminen ja työllistyminen. Tapahtuman suunnittelu ja valmistelu toteutettiin Elinvoimaa ja osallisuutta -järjestökoordinaattorin ja muutamien järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden kesken. Sen lisäksi, että tapahtuma sai alkunsa tästä kehittämistyöstä ja havainnoin tapahtuman valmistelua ja toteutusta työtäni varten, autoin lisäksi mm. pelastussuunnitelman laatimisessa, lupien kanssa sekä varsinaisen tapahtuman toteutuksessa.

Kaupungin hanke antoi mahdollisuuden satamatorin ilmaiseen käyttöön, mutta samalla poisti kaupallisten toimijoiden mahdollisuuden tulla torille muussa kuin hyväntekeväisyysmielessä. Tapahtuma tavoitti suuren määrän järjestöjä, paikalla oli ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöjen lisäksi mm. harraste- sekä sosiaali- ja terveystieteiden järjestöjä. Tämä myös vaikutti myönteisesti kävijämäärään. Kävijöitä tapahtumassa oli noin 3000. (Miun Lappeenranta -tapahtuman loppuraportti 2017.)

Lisärahoitusta etsittiin sponsoreilta ja Etelä-Karjalan Osuuskauppa ryhtyi tapahtuman pääsponsoriksi. Eekoon osallisuus auttoi tapahtuman markkinoinnissa sekä talkoolaisten ja esiintyjien ruokailun järjestämisessä. Alun perin sponsoreita etsittiin tunnetun esiintyjän keikkapalkkioon, mutta tapahtumassa esiintyi lopulta paikallisia bändejä sekä useita harrastajaryhmiä. Me-talo Lappeenrannassa tarjosi tilat kokouksille sekä rekrytoi nuoria laittamaan ruokaa tapahtuman toimijoille. Tapahtuman yhteyteen saatiin Meeri Koutaniemen Järjestö 100 -valokuvanäyttely. Tapahtumaan haastettiin talkootöihin mukaan myös kaupungin luottamushenkilöitä, mutta vain yksi henkilö osallistui. (Miun Lappeenranta -tapahtuman loppuraportti 2017.)

Tapahtumapäivän kulku sujui hyvin. Pöydät näytteilleasettajien käyttöön tulivat suurilta osin Lappeenrannan kaupungilta. Joitain pöytiä saatiin lisäksi Lappeenrannan museoilta. Teltat tuli jokaisella näytteilleasettajalla olla itsellään. Tekniikan, backstegen ja ensiavun teltat saatiin lainaan paikallisilta järjestöiltä ja yrityksiltä. Tiedotus onnistui tapahtuman osalta melko hyvin. Suurimmaksi osaksi siitä vastasi Elinvoimaa ja osallisuutta -hanke sekä Etelä-Karjalan Osuuskauppa. Paikalliset lehdet tarttuivat tapahtumaan ja pyysivät haastatteluja järjestäjiltä. Myös Me-talolla pidetty Järjestö 100-näyttely sai median huomiota. Miun Lappeenranta -tapahtumalle luotiin Facebook-sivut ja niitä päivitettiin yhdessä Mahdollisuuksien torin Facebook-sivujen kanssa. (Miun Lappeenranta -tapahtuman loppuraportti 2017.)

Kokonaisuutena tapahtuma oli onnistunut niin järjestäjien, esiintyjien, näytteilleasettajien kuin osallistujienkin osalta. Lisäksi saavutettiin jatkuvuuden tavoite, sillä seuraavan vuoden tapahtuman ideointia tehtiin samalla kun tämän vuotista suunniteltiin. (Miun Lappeenranta -tapahtuman loppuraportti 2017.)

Kommentteja osallistujilta:

- ✓ *Torilla oli hyvä henki ja oli mukava olla mukana. Ehkä lyhyempi aika ja tiiviimpi ohjelma voisivat olla kävijöille ystävällisempiä.*
- ✓ *Hieno tapahtuma: paljon toimijoita ja mukavaa ohjelmaa. Kaikki sujui hienosti. Edustin Lappeenrannan Mielenterveysseuraa ja Kriisikeskusta yhtenä toimijana: haluamme olla jatkossakin mukana. Toimin Saimaan amkilla lehtorina: meidän sosionomiopiskelijoita voisi ehkä hyödyntää tapahtuman järjestelyissä, esim. meidän projektiopintojen kautta tms. Kiitos teille tapahtuman järjestäjille!*
- ✓ *Kiitos paljon lämminhenkisestä, mukaansatempaavasta ja rennosta tapahtumasta! Olemme kiertäneet monia Mahdollisuuksien toreja ja Lappeenrannassa oli paljon ohikulkijoita fiilistelemässä (liiat puheet usein karkottaa, musiikki kutsuu luokseen). Hieno työtä! PS. Tässä kyselyssä olisi voinut olla kohta "en osaa sanoa", nyt laitoin kyseisen kategorian vastaukset "ei vaikutusta" kohtaan (mikä ei ole sama ollenkaan). Kiitos vielä ja hyvää syksyä!*
- ✓ *Tapahtuman ulkoiseen markkinointiin kannattaa panostaa. Lisäksi näytteilleasettajille kannattaa tehdä ohjeistus nettiin tms. julkiseen paikkaan, johon tulee ohjelma, kartta tiloista, yhteystiedot, tiedot muista näytteilleasettajista, aikataulu yms., nyt mentiin osittain ristiriitaisen tiedon perusteella. Kaupungin kanssa kannattaa jutella tarkemmin kenellä on oikeus toria käyttää ja mihin tarkoitukseen. Tilaisuus oli hyvä, sää suosi ja ihmiset oli hyvällä tuulella. Auttoi meidän seuran esille tuomisessa - kiitos.*
- ✓ *Tiiviimpi markkinointi ennen tapahtumaa, enemmän esittelijöitä. Ihana tapahtuma!*
- ✓ *Tämä oli kivaa, ensi vuonna uudestaan! Tai miksei jo aikaisemmin! :)*
- ✓ *Hei! Tapahtuman järjestäminen oli mielestäni onnistunut ja mahtava idea. Itse olin koko ajan pisteellämme esittelemässä toimintaamme, joten alueeseen tutustuminen kokonaisuutena jäi väliin. Tunnelma vaikutti kokonaisuudessaan olevan hyvä. Ihmisiä oli liikkeellä mukava määrä ja he vaikuttivat käyttävän alueeseen tutustumiseen huolella aikaa. Se mikä jäi hieman meille epäselväksi, oli se, saiko alueella myydä omia tuotteita tms. Ehdottomasti toivomme ensi vuodelle vastaavaa tapahtumaa. Loppukesä on mitä mainioin ajankohta markkinoida erilaisia harrastusmahdollisuuksia paikkakunnalla. Kiitos ideoitsijoille ja järjestäjille!*

- ✓ *Jatkossa olisi hyvä, jos tapahtumaan pääsisivät myös kaupalliset toimijat, se toisi tapahtumaan hieman lisää eloa ja "torimaisuutta". Tapahtuma oli kohtalaisen monipuolinen niin ohjelman kuin näytteilleasettajien puolesta, mutta jatkossa voisi ottaa mukaan myös hieman enemmän asiaohjelmaa. Järjestö 100-näyttely oli hyvä tapahtumaa mainostava "esitapahtuma".*
- ✓ *Tapahtuman kestoa voisi tiivistää. Mukana olevissa toimijoissa on paljon vapaaehtoisia joiden mukaan saaminen työpäivän mitaksi on haastavaa ja monet lähtivätkin jo ennen tapahtuman päättymistä. Mainostus tapahtumasta oli sen sijaan tehty erinomaisesti!*

(Miun Lappeenranta -tapahtuman loppuraportti 2017.)

5.5 Väärän kuninkaan päivä

Jotta vapaaehtoistoimijat, kaupungin virkamiehet ja luottamushenkilöt saisivat uudenlaista tulokulmaa yhteistyöhön, oli kehittämistyön tiimoilta tarkoitus järjestää keskustelutilaisuus Väärän kuninkaan päivä (Liite 4.). Hieman leikkimielisellä, joskin provosoivalla nimellä viittasin Mika Waltarin Sinuhe Egyptiläisen Väärän kuninkaan päivään, jossa vaihdettiin osia, ylhäisö pukeutui rääsyihin ja palveli kalliisiin vaatteisiin pukeutuneita orjia ja köyhiä. Kirjan mukaan illan päätteeksi valtakunnan kahjoin köyhä valittiin kuninkaaksi ja kansa kiemurteli naurusta, kun hän käytti valtaa vajavaisella aivokapasiteetillaan. Suunnittelemani tilaisuuden tarkoitus ei suinkaan ollut nyt valita hölmöintä pilkattavaksi, vaan tarjota uudennlaisella lähestymistavalla aidosti uusia näkemyksiä ja oivalluksia yhteistyöhön. Ajatuksena oli asettaa osallistujat toistensa rooleihin ja erilaisten harjoitteiden kautta helpottaa ymmärtämään toistensa toimintaa.

Päivä ei saavuttanut suurta suosiota, vaan sinne ilmoittautui alle 15 henkilöä. Valtuutetuista ilmoittautui vain yksi ja viranhaltijoita muutama, loput olivat vapaaehtoistoimijoita. Jotta mahdollisimman monella olisi ollut mahdollisuus osallistua, oli tilaisuuksia tarkoitus järjestää sekä virka- että ilta-aikaan. Valitettavasti koko tilaisuus jouduttiin perumaan sairaustapauksen vuoksi. Ideaa ei kuitenkaan kannattaisi haudata, vaan ottaa se jatkotyöstöön ja mahdollisesti toteutettavaksi tulevaisuudessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Lappeenrannan alueella toimii runsas ja monipuolinen joukko järjestö- ja vapaaehtoistoimijoita. Vaikka sekä kolmannen sektorin että julkishallinnon suunnalta todetaan uuden aikakauden alkaneen kumppanuuksien ja yhteistyön osalta, voidaan tämän kehittämistyön tulosten perusteella todeta, että paljon potentiaalia jää hyödyntämättä. Tällä potentiaalilla tarkoitetaan esimerkiksi sellaisia kunnan toiminnan alueita, joissa kunta ei täysin asiakkaitaan tavoita tai muutoin pysty palveluita täysiasiallisesti toteuttamaan ja vapaaehtoisilta taas löytyisi resurssit, osaaminen ja verkostot täydentämään tätä katvealuetta. Esimerkkinä tästä ihmiset, jotka eivät hyödynnä kunnan palveluita, mutta ovat vapaaehtoistoiminnan kohteena. Tällaisia tilanteita on syntynyt muun muassa toimeentulotukiudistuksen myötä. Kun toimeentulotukien myöntö siirrettiin kunnilta KELAlle, ovat asiakkaat saattaneet pudota kuntien hyte-palveluiden ulottumattomiin. Toinen esimerkki on vertaistoiminta, jolla voidaan täydentää sellaisia palvelun alueita, joita ei voi virkatyönä tehdä, kuten yhdessä kyselyvastauksessa todettiin. Toisaalta, kuten Elinvoimaa ja osallisuutta -hankkeen projektikoordinaattori toteaa, kunnalla on osaamista ja resursseja esimerkiksi tapahtumatuotannossa ja viestinnässä, joilla vapaaehtoisten tarjoamia palveluita voitaisiin täydentää ja sitä kautta tavoittaa laajemmin mahdollisia asiakkaita sekä potentiaalisia vapaaehtoisia. Tärkeää on kuitenkin huomata, että yhteistyön tarve ja sen mahdollisuudet on huomattu molemmilla puolilla pöytää.

6.1 Suunta on oikea

Työ oli ajankohtaisuudessaan äärimmäisen mielenkiintoinen matka. Muutamia asioita toteuttaisin toisin, mutta lähtökohtaisesti koen tehneeni kehittämistyön aikana tärkeitä huomioita, joiden esiin nostaminen ja vastausten etsiminen yhdessä voi nostaa yhteistyön uudelle tasolle. Yhteistyössä ilmeni lähinnä äärimuotoja – toiset vapaaehtoistoimijat tekivät sitä todella kiinteästi kaupungin kanssa, kun taas toisessa äärilaidassa todettiin kaupungin kopioineen hankeidean ja saaneen sille rahoitusta. Kaupungilla tuntui oleva voimakas valta-asema vapaaehtoistoiimijoihin nähden. Esimerkiksi kysely olisi pitänyt toteuttaa nimettömänä, koska nyt siihen ei uskallettu vastata täysin

rehellisesti. Koen kuitenkin, että uusi aika yhteistyössä on aidosti alkamassa. Se on pitkälti lähtöisin vapaaehtoistoimijoista ja organisaatioista niiden taustalla, mutta myös kaupunki on alkanut ottaa askelia avoimemman yhteistyön suuntaan.

Lappeenrannan kaupunki on tehnyt viime aikoina avauksia uudenlaisen yhteistyön suuntaan järjestö- ja vapaaehtoistoimijoiden sekä ylipäänsä asukkaiden osallisuuden lisäämiseksi. Seuraavassa muutamia esimerkkejä:

- ✓ Vuonna 2017 Lappeenrannassa aloitettiin **Kaiku-korttikokeilu**, jonka tavoitteena on lisätä taiteen ja kulttuurin tasa-arvoista saavutettavuutta. Kaikukortti on tarkoitettu Lappeenrannan Kaikukortti-verkostossa mukana olevien sosiaali- ja terveysalan toimijoiden asiakkaille, jotka ovat tiukassa rahatilanteessa, eivätkä voi siitä syystä hankkia pääsylippuja tai kurssipaikkoja. Kaupungin omien kulttuurilaitosten lisäksi toiminnassa ovat mukana useat paikalliset järjestöt ja taidealan oppilaitokset. (Kulttuuri kuuluu kaikille 2018.)
- ✓ **Elinvoimaa ja osallisuutta-hanke** tarjoaa uudenlaisen väylän asukkaiden ja vapaaehtoistoimijoiden osallisuudelle ja aktiivisuudelle. Hanke mahdollistaa asukkaiden ja vapaaehtoisten ideoista syntyneiden kokeilujen tekemisen.
- ✓ Lappeenrannan **Asukas- ja alueneuvosto** on erittäin aktiivinen toimielin, joka käy jatkuvaa vuorovaikutusta julkishallinnon ja kaupungin asuinalueiden välillä. Alueilla järjestetään esimerkiksi säännöllisiä tapaamisia, joissa asukkaat pääsevät keskustelemaan kaupungin viranhaltijoiden kanssa ja kertomaan huolenaiheista ja kehittämistoiveista. Merkittävintä toiminnassa on asukas-yhteyshenkilö, joka päätyönään edistää asukkaiden osallistamista kaupungin päätöksen tekoon ja palveluiden kehittämiseen.
- ✓ Vuoden 2017 syksyllä Lappeenranta palkkasi **harrastekoordinaattorin**, joka toimii osana hyvinvointi- ja sivistyspalveluiden toimialaa ja nuorisotoimen vastualueella kulttuurisen nuorisotyön palveluyksikössä. Tehtäviin kuuluu taiteen perusopetuksen koordinointi, aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan organisointi sekä lasten - ja nuorten harrastustoiminnan koordinointi. Kehittämistyötä koordinaattori tekee yhdessä kulttuurisen nuorisotyön yksikön ammattilaisten, koulujen rehtoreiden, kolmannen sektorin ja eri ammattilasten organisaatioiden

kanssa. Tavoitteena on lisätä harrastustoiminnan saavutettavuutta kaikille lapsille ja nuorille.

- ✓ Lappeenranta on viime vuosina, kunnostaessaan esimerkiksi koulujen pihoja, avannut ne **asukkaiden yhteisiksi ulkoliikuntapaikoiksi**.
- ✓ Myös päiväkoteihin on pyritty järjestämään **harrastetoimintaa**. Muun muassa alueen järjestöt ovat mukana toteutuksessa.

(Lappeenrannan kaupunki 2017.)

Kaupunki on siis pyrkinyt lisäämään vuorovaikutusmahdollisuuksia asukkaiden kanssa sekä osallistamaan esimerkiksi vapaaehtoistoimijoita ja -organisaatioita palveluiden tuotantoon. Kuitenkin tuntuu, että asiat tapahtuvat edelleen voimakkaasti kaupungin näkökulmasta. Möttösen (2009) kuvailema hierarkkinen ohjausmuoto näkyy selkeänä toiminnassa, vaikka viitteitä markkinakeskeiseen ja verkostomaiseen ohjausmuotoon on olemassa. Kun aikanaan kulttuurikoordinaattori Helena Hokkanen otti yhteyttä, oli ajatuksena, että kenties ulkopuolinen toimija, kuten Hyvinvoinnin välitystoimisto voisi ottaa yhteistyön koordinoinnin osaksi palveluitaan. Vaikka välitystoimisto -hankkeessa toteutus hankkeen jälkeen meni toisille urille tämän kehittämistyön näkökulmasta, on alkuperäinen idea yhden luukun palveluista kannatettava. Työn tekemisen aikana tuli kuitenkin todettua, ettei yhteistyön koordinointi onnistu parhaimmalla mahdollisella tavalla, jos se tapahtuu ulkopuolisen toimijan tekemänä. Niin kunnan kommentaista kuin vapaaehtoistoimijoilta tuli selkeä viesti, että yhteistyön koordinointi tulee tapahtua kaupungin toimesta. Sen todettiin palvelevan parhaiten tarkoitustaan, jos se ei ole minkään toimialan alla, vaan katsoo yhteistyötä laajempina kokonaisuutena. (Möttönen 2009, Maijasen mukaan 2013, 24.)

Kaupungin toiminnassa 3. sektorin suuntaan ilmeni myös epäjohtonmukaisuuksia. Sen lisäksi, että eri toimialoilla on toisistaan poikkeavia käytäntöjä liittyen mm. järjestöyhteistyön säännönmukaisuuteen, nousi esiin eroavaisuuksia suhteessa avustusten jakoon. Kohti tuloksellisempaa yhteistyötä -luvussa esiteltiin Heikintalo, aktiivinen toimija järjestökentällä. Myös hyvinvointipalveluiden kehittämispäällikkö nosti esiin tämän toimijan omassa haastattelussaan ja kertoi kunnan poikkeuksellisesti rahoittavan Heikintaloa, vaikka tämän palveluita voivat hyödyntää muutkin kuin lappeenran-

talaiset. Heikintalo on osa valtakunnallista klubitalo -verkostoa ja sen palvelut ovat maksuttomia käyttäjilleen. Samaan aikaan valtakunnallisen järjestön toiminnanjohtaja kertoi kyselyvastauksissaan, ettei hänen edustamansa järjestö saa kaupungilta tukea vertaistoiminnan järjestämiseen. Kyseessä on samoin maksuton palvelu. Nimenomaan maksuttomuus on ollut perusteena kielteiselle avustuspäätökselle. Maksuton palvelua tarjoava toimija ei voi olla Eksoten virallinen yhteistyökumppani ja saada näin ollen kaupungin avustusta. Kaupungin tulee tarkastaa tukipäätösten perusteet, koska tässä on selkeää ristiriitaa. Lisäksi järjestöedustajat toivoivat niin haastatteluissa kuin kyselyvastauksissa selkeämpää ja pitkäjänteisempää yhteistyötä mm. palvelusopimusten kohdalla. Viime tingassa tulleet sopimuspäätökset vaikeuttavat järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden toimintaa merkittävästi.

Kehittämistyön yhteydessä toteutettu Miun Lappeenranta -tapahtuma on saamassa jatkoa, eli selkeästi vapaaehtoistoimijoiden yhteiselle näyteikkunalle on tarvetta. Tapahtuma sai erittäin hyvää palautetta niin kaupungin sisällä, yhteiskumppaneilta ja kävijöiltä kuin osallistuneilta vapaaehtoistoimijoilta ja järjestöiltä. Tässä tapahtumassa kaupunki toimi nimenomaan mahdollistajana. Tapahtuma tarjosi uudenlaisen kokeilualustan yhteistyölle, jossa järjestö- ja vapaaehtoistoimijat saivat näkyvyyttä ja pääsivät verkostoitumaan. Lisäksi asukkaat pystyivät tutustumaan monipuoliseen toimintaan ja tapahtuma itsessään lisäsi yhteisöllisyyttä. Kesän 2018 tapahtumaa on lähdetty suunnittelemaan vapaaehtoislähtöisesti.

Kuva 2. Miun Lappeenranta -tapahtuma aktivoi asukkaita ja järjestöjä yhteisen tekemisen pariin. Kuva: Marika Heinilä

6.2 Minne seuraavaksi?

Kehittämistyössä löytyi paljon hyvää, kuten edellä kerrottiin. Lappeenrannan kaupungin tulee kuitenkin avata yhteistyön mahdollisuuksia laajemmin. Asukkaiden osallisuus on merkittävässä roolissa niin strategiaperissa kuin käytännössä. Paikoin sitä toteutetaan esimerkillisesti, mutta toisissa kohdin se jää päälle liimatuksi teesiksi. Joidenkin palveluiden kohdalla mainitaan palvelumuotoilu, mutta se ei varsinaisesti näy käytännössä. Keskiössä tulisi olla kerätyn palautteen ja siitä seuranneiden toimenpiteiden näkyväksi tekeminen. Osallisuutta voidaan avata enemmän vapaaehtoistoimijoiden ja järjestöjen näkökulmasta yksittäisten asukkaiden ohessa.

Kuinka toimintaa sitten voidaan kehittää? Listaan seuraavassa työssä löytämäni kehittämisehdotukset sekä yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä, jotka tulee ratkaista yhteistyössä kunnan ja 3. sektorin välillä.

1. Viestintä

Kaupungin www-sivuille tulee tehdä selkeästi erillinen alasivu vapaaehtoistoimijoille ja -organisaatioille, järjestöille, yhdistykselle jne. Sinne kootaan niin yhteyshenkilöt, avustusasiat, tapahtumat kuin käytössä olevat tilat. Kuten toimintaympäristön nykytilaa kuvaavassa luvussa kerrotaan, tällä hetkellä edellä mainitut tiedot löytyvät hyvinkin hajallaan ja varsinaisia yhteyshenkilöitä ei ole. Esimerkiksi linkki Yhdistysinfo -sivustoon löytyy kaupungin Työ ja elinkeino -alasilta avustusasioiden ollessa kulttuuri- ja liikunta-sivujen alla. Samalla tulee miettiä tarvetta ilmoittaa tietoja eKarjala -sivustossa. Tämä asia on pohdittava maakunnallisella tasolla ja yhdessä 3. sektorin kanssa. Onko tarvetta eKarjalan yhdistyssivulle, jos rinnalla on Yhdistysinfo- ja Vapaaehtoistyö-sivustot?

Myös vapaaehtoistoimijoiden tulee kehittää toimintaansa niin, että se edistää yhteistyötä kaupungin kanssa. Tarvitaan avoimempaa viestintää kaupungin suuntaan. Monet toimijat keräävät vuosittain tilastoja toiminnastaan. Kokoamalla useamman toimijan tulokset yhteen voidaan kaupungille osoittaa toiminnan vaikuttavuus ja kenties löytää myös lisäresursseja esimerkiksi yhteistyöhön. Tästä tulee keskustella yhdessä, minkälaista tietoa kaupunki tarvitsee ja kenelle ne voi toimittaa. Kunnalla kuitenkin on tarve todentaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät toimet. Tähän viittasi puheenvuorossaan myös Sosiaali- ja terveysministeriön erityisasiantuntija Sarita Friman 25.1.2018 Osallistu ja osallista -seminaarissa Helsingissä. Hän korosti osallisuuden ja palvelumuotoilun merkitystä maakunnan ja kunnan velvollisuutena. Tähän liittyy hänen mukaansa vahvasti viestintä. Frimanin lisäsi, että niin kunnilla kuin maakunnilla on velvollisuus pystyä todentamaan osallisuuden mahdollistaminen. Onko tässä paikka uudelle viestintäkumppanuudelle Lappeenrannan ja 3. sektorin välillä?

2. Yhteistoiminta

Lappeenrantaan tarvitaan yhteinen ja säännöllinen keskustelufoorumi julkishallinnon ja kolmannen sektorin toimijoille. Useissa järjestötoimijoiden kyselyvas-
tauksissa toivottiin lisää vuorovaikutusmahdollisuuksia ja yhtenäisyyttä eri toimialojen välisille toimintamalleille. Eksote sai kiitosta yhteistyöstä sekä säännöllisistä tilaisuuksistaan, mutta niiden koettiin kohdistuvan pitkälti sosiaali- ja terveysjärjestöille. Järjestöt tarvitsevat toimielimen, joka antaa mahdollisuuden tiedonvaihdon kunnan kanssa riippumatta oman organisaation toimialasta.

Tärkein viesti ja oppi Vaparin ja Mataran toiminnoissa on, että 3. sektorin merkitys on aidosti huomioitu ja näkyvillä Jyväskylän kaupungin toiminnassa. Työtä on tehty pitkäjänteisesti ja se näkyy myös kaupungin strategiassa. Jyväskylän esimerkkiin voidaan yhdistää Tampereen Järjestöedustamo-malli, jossa on huomioitu myös tulevat maakunnalliset sote-toimijat. Loppuvuodesta 2017 hyväksytty uusi Lappeenrannan strategia 2033 korostaa edelleen asukkaiden osallisuutta. Kolmatta sektoria ei kuitenkaan mainita erillisenä kohtana, vaan sille on ilmeisesti

tavoiteltu läpileikkaavaa roolia. Kolmannen sektorin rooli ja merkitys tulee jatkossa tuoda selkeämmin esiin kaupungin linjauksissa.

Tarpeeseen saada mukaan uusia vapaaehtoistoimijoita tulee etsiä ratkaisuja yhteistyössä. Tähän voidaan kytkeä mukaan myös oppilaitokset. Kaupungin haasteena on saada Lappeenrannan teknillisen yliopiston LUT:n ja Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijat paremmin osaksi kaupungin toimintaa ja sitä kautta sitoutumaan ja kenties jäämään alueelle. Toki työpaikka on määräävä tekijä, mutta monelle myös harrastukset vaikuttavat asuinpaikan valinnassa. Järjestöt ja kaupunki voivat yhdessä lähestyä opiskelijoita rekry-tilaisuuksien muodossa.

Oulun malli asukkaiden ja järjestöjen kehittämisasioiden projektillistamisesta on kokeilun arvoinen. Tässä voidaan hyödyntää olemassa olevia alueraateja sekä lautakuntia ideoiden ja kehittämiskohteiden määrittelyssä. Tätä on jossain muodossa jo tehtykin, mutta osin ollaan jääty vain ideoiden keräämisasteelle. KAAOS-hankkeen sivuilta löytyvät tarkemmat askelmerkit, kuinka aineisto hyödynnetään. Mutta pähkinänkuoressa ajatuksena on:

- ✓ Ideoiden työstäminen vertailukelpoisiksi ja mitattaviksi hankesuunnitelmiksi. → Tässä voivat tehdä yhteistyötä kaupungin sekä järjestöjen edustajat. Tämän jälkeen avataan haku, jossa vapaaehtoistoimijat/ järjestöt hakevat hanketoteutusta itselleen.
- ✓ Hyödynnetään valintaprosessissa ja rahoitusmahdollisuuksien järjestämisessä erilaisia yhteistyötahoja (paikallisyrietykset yms.). Yksi vaihtoehto on etsiä projektikummit rahoittamaan nopean kokeilun projekteja. Kummit saavat tästä myönteistä näkyvyyttä osoittamalla yhteiskuntavastuutaan. Lisäksi tämä on konkreettinen tapa kehittää esimerkiksi yrityksen sijaintialuetta. Toiminnan kohteena voi olla joku tietty asuinalue, yhteisö tms.

(Kaaos -hanke 2017.)

Julkaistu 15.1.2018 5:55

Lappeenranta on vetänyt suuntaviivansa – Tulevan 15 vuoden tavoitteena on työllisyyden kasvu ja opiskelijoiden esiinmarssi

Kuuden miljoonan euron erillisrahoituksella pyritään rahoittamaan kaupungin työntekijöiden ja asukkaiden pieniä ja keskisuuria ideoita kaupungin toiminnan parantamiseen.

Kuva 3. Paikallislehti Etelä-Saimaa uutisoi tammikuussa kaupungin uudesta erillisrahoituksesta. Tässä on yksi mahdollisuus rahoitukseen.

3. Järjestöalo

Niin kyselyvastauksissa, haastatteluissa kuin muussa nykytilaa kartoittavassa aineistossa todetaan, että toimijat tarvitsevat yhteisen tilan. Kaupungin asukas- ja alueneuvosto toteaa lausunnossaan kaupungin viime syksyisen strategiatyön valmistelussa, että 3. sektori tulee huomioida ainakin toimitilojen hinnoittelussa. Lisäksi neuvosto pyytää yhdistystalon lisäämistä talousarvioon. (Lappeenranta 2017.)

Kuva 4. Lappeenrannan vanhusneuvosto teki kaupungille aloitteen yhteisestä tilasta. Asiasta kerrottiin ilmaisjakelulehti Vartissa 4. maaliskuuta 2018.

Asukas- ja alueneuvoston lausunto sai jatkumoa keväällä 2018, kun Lappeenrannan vanhusneuvosto teki aloitteen Yhdistysten talosta. Aloitteessa todetaan, että Lappeenrannassa on ollut selkeä tarve jo pidemmän aikaa niin vanhus/eläkejärjestöjen osalta kuin muidenkin kaupungissa toimivien järjestöjen osalta – saada yhteinen tila omaa ja yhteistä toimintaa varten. (Lappeenrannan kaupunki 2018.)

Yhdessä vapaaehtoistoimijoiden kanssa tulee myös pohtia kunnan tilojen laajemman yhteiskäytön mahdollisuuksia. Kaupungin puolella on jo pohdittu, voiko esimerkiksi kotitalous- tai käsityöluokkia hyödyntää iltaisin tai viikonloppuisin järjestöjen toiminnassa. Tämä ei kuitenkaan voi korvata varsinaista "Järjestötaloa", jonka tarpeesta on puhuttu vuosia ja edistämiseksi on perustettu Etelä-Karjalan

yhdistykset ry. Haastatteluissa järjestötoimijat esittivät myös yhteisiä tiloja myös Eksoten toimintojen kanssa varmistaakseen näin asiakkaille katkeamattoman palvelupolun.

4. Henkilöresurssi

Viimeisenä, mutta mielestäni merkittävimpanä kehittämissuositukseksi nostan esiin henkilöresurssin. Läpi aineiston nousi esiin tarve koordinoita ja organisoida yhteistyötä. Muun muassa Lappeenrannan kaupungin Helena Hokkanen totesi haastattelussaan, että koordinaatio on kunnan vastuulla järjestää ja, että nimenomaan kuntatasolla. Myös Marika Heinilä Elinvoimaa ja osallisuutta -hankkeesta nosti esiin koordinaation merkityksen. Tämä osoitettiin käytännössä myös Miun Lappeenranta -tapahtuman kautta. Järjestöhaastatteluissa todettiin samoin koordinaation olevan tarpeen kunnassa, maakuntatason koordinaatiota pidettiin liian etäisenä.

Kunnan ja kolmannen sektorin liittymäpinnassa tarvitaan nimenomaan välittäjä ja mahdollistajaa. Aiemmin totuttuun tuottajan rooliin verrattuna liittymäpintatyökentelyssä tuottajan rooli on perinteistä koordinaattorin toimenkuvaa laajempi. Tuottaja toimii tulkkina eri toimialojen välillä ja pyrkii tuotteistamaan vapaaehtoisten toimintaa niin asiakkaiden eli kuntalaisten kuin kuntaorganisaation suuntaan. Toisaalta tuottaja pyrkii muotoilemaan kunnan palveluita helpommin saavutettaviksi vapaaehtoisen ja järjestöjen näkökulmasta. Lisäksi tuottaja tuntee erilaiset rahoitusinstrumentit ja omaa laajat verkostot, jotka tukevat perinteisempää yhteistoiminnan koordinaatiota. Halosen (2012) mukaan tuottaja nimenomaan auttaa osapuolia löytämään toisensa sekä rakentaa paikkoja kohtaamiselle. (Björkqvist ym. 2012.)

Parhaiten liittymäpinnassa menestyy mielestäni kulttuurituottajataustainen välittäjätoimija tai muu samat ominaisuudet omaava henkilö. Toimenkuva tulee muokata tarvelähtöisesti. Tämän työn pohjalta voidaan todeta, että palkattavan henkilön tulee hallita järjestö- ja vapaaehtoiskentän lisäksi ainakin viestintä, verkostoyhteistyö, tapahtumatuotanto, taloushallinto, rahoituskanavat sekä mm. koulutusten

koordinointi. Lappeenrannalla on jo onnistunut esimerkki hyvästä yhteistyöstä asukkaiden ja järjestöjen kanssa. Asukas- ja alueneuvosto sekä asukasyhteys-henkilö ovat todiste siitä, että asukkaita aidosti kuunnellaan ja osallistetaan kaupungin palveluiden suunnitteluun. Myös Elinvoimaa ja osallisuutta -hankkeessa on löydetty uusia tapoja tavoittaa asukkaita ja vapaaehtoistoimijoita yhteyshenkilön avulla. Kehittämistyön perusteella uskon, että näitä esimerkkejä yhdistämällä voidaan löytää parhaat toimintamallit yhteistyöhön vapaaehtoisten kanssa.

Lappeenrannan voimavara on monipuolinen ja osaava joukko järjestö- ja vapaaehtoistoimijoita. Tässä työssä pyrin löytämään tapoja kehittää kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä sekä yhteistyötä kunnan kanssa. Työn pohjalta voidaan todeta, että konkreettisia, pieniäkin muutoksia tekemällä voidaan edistää yhteistyötä. On kuitenkin huomioitava, että seuraava askel on kiinni kunnasta ja toimijoista. Tämän työn lopputulemana voidaan todeta, että Lappeenrannan kaupungin ja 3. sektorin yhteistyö on menossa hyvään suuntaan. Möttösen ja Niemelän (2005, 6–7) mukaan kunnalla ja järjestötoimijoilla on omat ja itsenäiset tehtäväalueensa. Näiden omien alueiden lisäksi on myös yhteinen hyvinvointipoliittinen tehtäväalue, jonka merkitys kasvaa koko ajan. Näin ollen kuntien ja järjestöjen vuorovaikutuksella on suuri merkitys yhteisöllisyyden rakentajana. Ollakseen tulevaisuudessa järjestöyhteistyön edelläkävijöiden joukossa, on Lappeenrannan kaupungin luotava yhteinen tahtotila, tunnus-tettava aidosti 3. kolmannen sektorin merkitys ja mahdollistettava tarvittavat resurssit.

LÄHTEET

Natunen, Sanna. Hyvinvointipalveluiden päällikkö. Lappeenrannan kaupunki. Haastateltu 9.10.2017.

Hokkanen, Helena. Kulttuurikoordinaattori. Lappeenrannan kaupunki. Haastateltu 22.9.2017.

Heinilä, Marika. Projektikoordinaattori. Lappeenrannan kaupunki. Haastateltu 4.10.2017.

Paikalliset järjestöyöntekijät. Haastateltu 4.9.2017, 5.9.2017 ja 10.10.2017.

Björkqvist, Leena & Halonen, Katri & Hero, Laura-Maija & Iso-Aho, Juha & Teye, Outi & Uotila, Pekka 2012. Tuottaja2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Etelä-Karjalan liitto 2017. Etelä-Karjalan seurat ja järjestöt.

http://palvelut.ekarjala.fi/index.php?option=com_association (Viitattu 20.8.2017.)

Etelä-Karjalan pelastuslaitos 2017. <http://www.ekpelastuslaitos.fi/Etusivu>

(Viitattu 29.12.2017.)

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksote 2017.

<http://www.eksote.fi/Sivut/default.aspx> (Viitattu 29.12.2017.)

Etelä-Karjalan yhdistykset ry 2017. <http://ekyhdistykset.blogspot.fi/>

(Viitattu 29.12.2017.)

Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla – Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Artikkelissa

Harju, Aaro 2017. Kansalaisyhteiskunnan määritelmä ja sisältö. Kansalaisyhteiskunta. <http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunta>. (Viitattu 2.12.2017.)

Heikintalon tiedote 2017.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017.

<https://www.humak.fi/opiskelijaksi/kulttuurituottaja/> (Viitattu 2.12.2017.)

Hyvinvoinnin välitystoimisto 2017. <http://www.hvvt.fi> (Viitattu 3.12.2017.)

Iso-Aho, Juha 2011. Kulttuuri kutsuu. Vapaaehtoiset tapahtumien voimavarana ja hengenluojina. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Jyväskylän kaupunki 2017. Vapari – vapaaehtoistoiminnan palvelut.

<https://www.jyvaskyla.fi/vapari>. (Viitattu 20.8.2017.)

Järjestöbarometri 2018. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

<https://www.soste.fi/ajankohtaista/julkaisut/jarjestobarometri.html> (Viitattu 5.1.2018.)

Järjestöjen yhteinen kannanotto 2017: Järjestöjen auttamistyön edellytykset turvattava sote-uudistuksessa. 22.06.2017. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

<https://www.soste.fi/ajankohtaista/jarjestojen-yhteinen-kannanotto-jarjestojen-auttamistyon-edellytykset-turvattava-sote-uudistuksessa.html?p42=2>;

(Viitattu 20.1.2018.)

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socom Oy 2017.

<http://www.socom.fi/aikaisempi-kehittamisty/> (Viitattu 28.12.2017)

KAAOS -hanke 2017. <https://www.kaaosta.fi/>. (Viitattu 20.1.2018.)

Kansalaistoimintakeskus Matara 2018.

<https://matara.fi/index.php/kansalaistoiminnakeskus-matara>. (Viitattu 20.1.2018.)

Kulttuuria kaikille. http://www.kulttuuriakaikille.fi/kaikukortti_lappeenranta.

(Viitattu 21.1.2018.)

Laimio, Anne & Välimäki, Sari 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Jyväskylä. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys.

Lappeenrannan kaupunki 2018. <http://www.lappeenranta.fi/fi>;

<http://www.lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Paatoksenteko-ja-talous/Asukas-ja-alueneuvosto>;

<http://www.lappeenranta.fi/news/Lappeenranta-kutsuu-sidosryhmiaan-Strategiapamaukseen,-strategiaa-tukeville-ideoille-luvataan-rahoitusta-biewpeun/55330221-5f70-4d83-8dc0-a36c16c8db2b> (Viitattu 10.3.2017.)

Lappeenrannan kaupungin avustustoimikunta 2018. Pöytäkirja 20.2.2018.

<http://www.lappeenranta.fi/fi> (Viitattu 12.3.2018.)

Lappeenrannan seurakunnat 2018. <http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/>
(Viitattu 20.1.2018.)

Maijanen, Heini 2013. Kohti kumppanuutta? Selvitys yhdistysten yhteistyösuhteiden nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista Kaakkois-Suomessa. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja B.16:2013. Lappeenranta. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom.

Marjovuori, Ari 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Sosiaalitieteidenlaitoksen julkaisuja 2014:9. Helsinki. Unigrafia.

Me-säätiö 2017. <http://www.mesaatio.fi/case/me-talo/> (Viitattu 29.12.2017.)

Miun Lappeenranta -loppuraportti 2017.

Möttönen, Sakari 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Maijanen, Heini 2013. Kohti kumppanuutta? Selvitys yhdistysten yhteistyösuhteiden nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista Kaakkois-Suomessa. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja B.16:2013. Lappeenranta. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom.

Möttönen, Sakari. 2009. Ovatko järjestöt hyvinvointivaltion purkajia vai puolustajia? Teoksessa Maijanen, Heini 2013. Kohti kumppanuutta? Selvitys yhdistysten yhteistyösuhteiden nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista Kaakkois-Suomessa. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja B.16:2013. Lappeenranta. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom.

Möttönen, Sakari & Niemelä Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Nicehearts 2017. <http://www.nicehearts.com/nicehearts/> (Viitattu 29.12.2017.)

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos 2014. Helsinki. Sanoma Pro Oy.

Pelto-Huikko, Antti 2017. Kunta-järjestö -yhteistyön kehittämisellä kohti tulevaisuuden hyvinvointikuntaa. 20.1.2017. Suomen sosiaali ja terveys ry.

<https://www.soste.fi/hyvinvointitalous/kunta-jarjesto-yhteistyon-kehittamisella-kohti-tulevaisuuden-hyvinvointikuntaa.html>. (Viitattu 29.12.2017.)

Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Avustustoiminnan raporteja 23. Helsinki. Raha-automaattiyhdistys.

Siisiäinen, Martti 1996. Mihin yhdistyksiä tarvitaan? Yhdistys 2000. Artikkelissa Harju, Aaro 2017. Kansalaisyhteiskunnan määritelmä ja sisältö. Kansalaisyhteiskunta.
<http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunta>

(Viitattu 2.12.2017.)

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

<http://stm.fi/hyvinvoinnin-edistaminen> (Viitattu 27.12.2017.)

Tampereen kaupunki.

https://www.tampere.fi/material/attachments/uutiskeskus/tampere/t/McIPQziD5/hyvinvointipalveluiden_hankintailta_210217.pdf;
https://www.tampere.fi/liitteet/a/cs5QCDsRw/Loppuraportti_kuntademokratia.pdf.

(Viitattu 20.1.2018.)

Vapaaehtoistyö.fi 2017. <https://vapaaehtoistyö.fi/> (Viitattu 15.12.2017.)

Vartiainen, Pirkko, & Raisio, Harri 2015. Keskusteleva hyvinvointipolitiikka – realistinen utopia. Suuntaaja 3/2015. Sosiaali- ja terveyshallintotiede, Vaasan yliopisto.

<https://www.aspa.fi/fi/suuntaaja/suuntaaja-32015/keskusteleva-hyvinvointipolitiikka-%E2%80%93-realistinen-utopia> . (Viitattu 15.12.2017)

Willberg, Elina 2015. Vapaaehtoistoiminnasta iloa monille. Hyvinvointia tukevan vapaaehtoistyön vastuut ja käytännöt. Sitran selvityksiä 93. Helsinki. Sitra.

Yhdistysinfo 2017. <https://www.yhdistysinfo.fi/> (Viitattu 15.12.2017.)

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Arvoisa vastaaja,

Suoritan parhaillaan Kulttuurituotannon YAMK-tutkintoa (Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Metropolia ammattikorkeakoulu) ja teen siihen liittyvää opinnäytetyötä Lappeenrannan kaupungille. Lappeenrannan kaupungin yhteyshenkilönä toimii hyvinvointipalvelujen kehittämispäällikkö Sanna Natunen. Työn nimi on Hyvinvointia välittämässä – yhteistyö- ja välitystoimintamalli kunnan ja vapaaehtoistoimijoiden välillä. Työssä kartoitetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla toimivien vapaaehtoistoimijoiden ja -organisaatioiden yhteistyötä toistensa sekä julkishallinnon organisaatioiden kanssa. Tavoitteena on selvittää yhteistyön kehittämismahdollisuuksia, esimerkiksi kuinka Lappeenrannan kaupunki voisi paremmin tukea vapaaehtoisten toimintaa ja voisiko vapaaehtoisten välistä yhteistyötä edistää koordinoinnilla tai muilla toimilla.

Työ liittyy myös Humanistisen ammattikorkeakoulun hallinnoimaan valtakunnalliseen Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeeseen, jossa toimin Kaakkois-Suomen aluekoordinaattorina. Välitystoimiston tavoitteena on taiteen tasa-arvoisen saavutettavuuden edistäminen riippumatta terveydentilasta, asuinpaikasta sai sosioekonomisesta asemasta. Lisää tietoa Hyvinvoinnin välitystoimistosta.

Toimintaympäristö niin vapaaehtoistoiminnassa kuin kunnissa on muutoksessa. Terveyden edistämistä tulee muutosten keskellä entisestään vahvistaa lisäämällä monialaista yhteistyötä ja täsmentämällä terveyden edistämisen vastuu-tahojen määrittelyä. Erityisesti vapaaehtoistoimijoiden roolia, näkyvyyttä sekä tunnettuutta hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä tulisi vahvistaa. Vapaaehtoisjärjestöt pystyvät suhteellisen nopeasti vastaamaan erilaisiin haasteisiin ja pysyvät näin tukemaan kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä. Jär-

jestöt tarjoavat osallisuuden kokemuksia ja osallistumisen väyliä, mikä tukee ihmisten terveyttä merkittävässä määrin.

Jos olette Lappeenrannan alueella vapaaehtoistoimija, vapaaehtoisorganisaation edustaja ja/ tai toimitte julkishallinnon edustajana yhteistyössä vapaaehtoisten kanssa, toivon teidän vastaavan kyselyyn 31.5. mennessä.

Taustatietokysymykset 1.-9.

Kysymykset vapaaehtoistoimijoille ja -organisaatiolle sekä julkishallinnon edustajille 10.-13.

Kysymykset vapaaehtoistoimijoille ja -organisaatiolle 14.-17.

Kysymykset kaikille 18.-19.

Vastauksenne ovat ensiarvoisen tärkeitä, kiitos jo ennakkoon!

Lisätietoa:

Minna Taipale

Hyvinvoinnin välitystoimisto, Humak

p. 020 7621 373

minna.taipale@humak.fi

1. Sukunimi *
2. Etunimi *
3. Sähköpostiosoite *
4. Puhelinnumero
5. Organisaatio *
6. Toiminta-alueenne *
7. Toimiala *
8. Kuvailkaa organisaationne toimintaa *

9. Toimenkuvanne organisaatiossa *

Kysymykset vapaaehtoistoimijoille ja -organisaatioille sekä julkishallinnon edustajille

10. Minkälaista yhteistyötä teette (toisten) vapaaehtoistoimijoiden kanssa?

11. Mikä on ollut parasta yhteistyössä (toisten) vapaaehtoistoimijoiden kanssa?

12. Miten haluaisitte kehittää yhteistyötänne (toisten) vapaaehtoistoimijoiden kanssa?

13. Terveiset vapaaehtoistoimijoille

Kysymykset vapaaehtoistoimijoille

14. Minkälaista yhteistyötä teette julkishallinnon toimijoiden kanssa? Eritelkää myös toimialat, joiden kanssa toimitte.

15. Mitkä ovat suurimmat onnistumiset yhteistyössä julkishallinnon kanssa?

16. Kuinka julkishallinto voisi edistää vapaaehtoisten toimintaa?

17. Terveiset julkishallinnon edustajille

Kysymykset kaikille

18. Minkälaisena näette vapaaehtoistoimijoiden roolin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

19. Vapaa sana

Liite 2. Haastattelurunko

1. Haastateltavan esittely
2. Haastateltavan toimenkuva
3. Yhteistyön kuvaus vapaaehtoistoimijoiden kanssa
4. Yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet
5. Tulevat uudistukset, kuinka vaikuttavat
6. Miten näkee tulevaisuuden yhteistyö osalta?
7. Terveiset vapaaehtois/kuntatoimijoille

Liite 3. Miun Lappeenranta -mainos

MIUN LAPPEENRANTA & MAHDOLLISUUKSIEN TORI

20.8.2017 SATAMATORILLA

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Kehitysyhteistyön rahoitusjärjestön (Képal) tukema yhteinen tapahtuma, jonka toteuttamisesta vastaa Elinvoimaa ja Osallisuutta -hanke "Työ tehtiin porukalla" yhdessä eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa.

TAPAHTUMASSA LAPPEENRANTALAISET PÄASEVÄT TUTUSTUMAAN ERILAIISIIN VAPAA-AJAN TOIMINTOIHIN HARRASTUS- JA YHDISTYSMESSUILLA SEKÄ NAUTTIMAAN MAKSUTTOMASTA OHJELMASTA SATAMAN ESIINTYMISLAVALLA.

ETSIMME YHTEISTYÖKUMPPANEITA!

HALUATKO ILMAISTA TUKESI SEURAAVILLE TAVOITTEILLEMME?

- Tietoisuuden lisääminen asukkaiden keskuudessa omista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista
- Erityisesti nuorten rohkaiseminen mukaan toimintoihin, jotka vahvistavat omatoimisuutta, koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia ja vahvistavat ajassa pärjäämistä sekä ehkäisevät syrjäytymistä
- Tasavertaisuuden, suvaitsevaisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
- Kestävä kehitys

YHTEISTYÖKUMPPANIT OSALLISTUVAT TAPAHTUMAN TUOTTAMISEEN MAKSAMALLA ESIINTYJIEN KEIKKAPALKKIOITA. KAIKKI MUKAAN LÄHTENEET YRITYKSET SAAVAT NÄKYVYYTTÄ ITSE TAPAHTUMASSA JA SEN ENNAKKOMARKKINOINNISSA MM. LEHTIMAINOKSISSA, JULISTEISSA JA FACEBOOKISSA.

**KIINNOSTUITKO?
KERROMME MIELELLÄMME LISÄÄ!**

Mariika Heinilä
HANKEKOORDINAATTORI
LAPPEENRANNAN KAUPUNKI
mariika.heinila@lappeenranta.fi / 040 621 4084

Mikko Vento
MIUN LAPPEENRANTA &
MAHDOLLISUUKSIEN TORI -TUOTTAJA
keski.dokumentti@gmail.com / 040 550 8119

Jos lahjoitat 2000 euroa, näkövammaisen taiteilija Mikko Vento tarjoaa yrityksellesi veloituksetta henkilöstön työ-päivän vajokuvauksen/aikunan teemalla!

Liite 4. Kutsu Väärän kuninkaan päivään

VÄÄRÄN KUNINKAAN PÄIVÄ *

Kohtaamisfoorumi Lappeenrannan vapaaehtoistoimijoille, vapaaehtoisorganisaatioille, kaupunginvaltuutetuille sekä julkishallinnon edustajille

tiistaina 26.9.2017 ME-talolla (kauppakeskus Opri, 2. krs.)

klo 13–15 ja klo 16.30–18.30 (voit valita kellonajoista itsellesi parhaiten sopivan)

Toimintaympäristö niin vapaaehtoistoinnassa kuin kunnissa on muutoksessa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tulee muutosten keskellä entisestään vahvistaa lisäämällä monialaista yhteistyötä ja täsmentämällä terveyden edistämisen vastuutahojen määrittelyä.

Tule mukaan kokeilemaan, miltä tuntuu istua ns. pöydän toisella puolella ja etsimään vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin

- ✓ **Kuinka järjestötoimijan tulisi viestiä kaupungin suuntaan tullakseen kuuluksi?**
- ✓ **Kuinka valtuutettuna voisi edistää järjestökentän toimintaa?**
- ✓ **Miten kaupungin palveluita voisi kehittää yhdessä järjestötoimijan kanssa?**

Päivän päätteeksi emme valitse väärää kuningasta, vaan olemme löytäneet konkreettisia keinoja edistää ja kehittää yhteistyötä. Samalla pääsemme kuulemaan keväällä avatun ME-talon toiminnasta!

Tavoitteena on selvittää yhteistyön kehittämismahdollisuuksia, esimerkiksi kuinka Lappeenrannan kaupunki voisi paremmin tukea vapaaehtoisten toimintaa ja voisiko vapaaehtoisten välistä yhteistyötä edistää koordinoinnilla tai muilla toimilla.

Foorumi liittyy Kulttuurituotannon YAMK-kehittämistyöhön (Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Metropolia ammattikorkeakoulu), jonka tilaajana on Lappeenrannan kaupunki. Työn nimi on ***Hyvinvointia välittämässä – yhteistyö- ja välitystoimintamalli kunnan ja vapaaehtoistoimijoiden välillä***. Työssä kartoitetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen saralla toimivien vapaaehtoistoimijoiden ja -organisaatioiden yhteistyötä toistensa sekä julkishallinnon organisaatioiden kanssa.

Ilmoittautumiset osoitteella minna.taipale@humak.fi 22.9. mennessä!

Tervetuloa mukaan!

*Väärän kuninkaan päivä on tullut tunnetuksi mm. Mika Waltarin Sinuhe Egyptiläinen teoksesta. Sinä päivänä vaihdettiin osia, ylhäisö pukeutui rääsyihin ja palveli kalliisiin vaatteisiin pukeutuneita orjia ja köyhiä. Illan päätteeksi valtakunnan kahjoin köyhä valittiin kuninkaaksi.